

**TURUN
YLIOPISTO**

Musiikinopetus peruskoulussa korona-aikana

musiikkia opettaneiden kokemuksista

Kasvatustieteen
pro gradu -tutkielma

Laatija:
Aleksi Myllylä

Ohjaaja:
professori Marjaana Veermans

1.2.2023
Turku

Turun yliopiston laatuvarmistuksen mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Nimi

Tekijä: Aleksi Myllylä

Otsikko: Musiikinopetus peruskoulussa korona-aikana, musiikkia opettaneiden kokemuksia

Ohjaaja: professori Marjaana Veermans

Sivumäärä: 46 sivua

Päivämäärä: 1.2.2023

Koronaviruspandemia on aiheuttanut moninaisia muutoksia yhteiskunnassamme. Peruskoulun opetustoiminta oli ensimmäisiä, joihin koronan leviämisen ehkäisemiseksi luodut rajoitukset kohdistuivat Suomessa keväällä 2020. Koronan tiedetään jo aiemman tutkimuksen perusteella muuttaneen opetusta monilla eri tavoin niin Suomessa kuin maailmallakin.

Tämä tutkimus kohdistui musiikinopettamiseen suomalaisessa peruskoulussa. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää musiikkia korona-aikana opettaneiden kokemuksia opetuksesta. Kokemuksia tarkasteltiin erityisesti korona-aikaisen etäopetuksen, lähiopetuksen, opettajien työn muutosten sekä opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumisen näkökulmista.

Musiikinopetus, kuten muidenkin taito- ja taideaineiden opetus, kärsi koronasta jopa lukuaineita enemmän. Musiikinopetus perustuu pitkälti koulun tarjoamiin tiloihin ja välineisiin, ja niiden luomiin mahdollisuuksiin. Opetuksessa keskeistä on yhdessä toimiminen soittaen ja laulaen, joka oli haasteellista erilaisien syiden vuoksi koronan eri vaiheissa.

Etäopetusaika oli haastavaa aikaa musiikinopetuksen kannalta, sillä oppilailta ei ollut kotona käytettävissään sellaista välineistöä kuten soittimia, jota koulussa oli tavallisesti saatavilla. Internetin välillä tapahtuvan viestinnän viive käytännössä estää kaiken samanaikaisen soittamisen ja laulamisen, joten opettajat joutuivat miettimään opetustaan. Lähiopetukseen palattaessa astui voimaan uudet aluekohtaiset rajoitukset koronan leviämisen ehkäisemiseksi. Maskit, käsidesit ja turvavälit olivat arkipäivää koulujen kaikessa toiminnassa. Näistä syistä esimerkiksi laulaminen oli ollut kokonaan kiellettyä monessa koulussa pitkiäkin aikoja.

Tutkimuksen tiedonkeruuvaihe toteutettiin keväällä 2022, jolloin koronaan liittyviä rajoituksia oli vielä voimassa. Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena, jonka perusjoukkona oli kaikki suomalaiset opettajat ja opettajaopiskelijat, jotka olivat opettaneet musiikkia peruskoulussa korona-aikana. Tutkimukseen vastasi yhteensä 47 osallistujaa. Tutkimuksen tulokset kuvasivat musiikinopetuksessa korona-aikana esiintyneitä muutoksia ja haasteita monipuolisesti. Tulokset täydentävät aiempaa kansainvälistä tutkimusta, ja luovat pohjaa mahdollisille jatkotutkimuksille.

Avainsanat: koronapandemia, musiikki, opettaminen, peruskoulu

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Musiikinopetus peruskoulussa	3
2.1	Toiminnallinen ja yhteisöllinen musiikinopetus opetussuunnitelmassa	3
3	Korona-ajan muutokset musiikinopetuksessa	6
3.1	Musiikin opettaminen etäopetuksessa	6
3.2	Musiikin opettaminen lähiopetuksessa korona-aikana	8
3.3	Opettajien muuttunut työ ja lisääntynyt kuormitus	9
3.4	Haasteet koulunkäynnissä ja oppimisen arvioinnissa	10
4	Tutkimusongelmat	12
5	Tutkimusmenetelmät	14
5.1	Kyselylomakkeen laadinta, esitestausta ja lähetys	15
5.2	Osallistujat	17
5.3	Määrällisen aineiston käsittely	18
5.4	Laadullisen aineiston käsittely	20
6	Tulokset	22
6.1	Etäopetus	22
6.2	Lähiopetus	25
6.3	Musiikinopettajien työ	28
6.4	Opetussuunnitelma ja arviointi	33
7	Pohdinta	37
7.1	Johtopäätökset	37
7.2	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	44
7.3	Tutkimuksen merkitys ja jatkotutkimusehdotukset	46
	Lopuksi	47
	Lähteet	48
	Liitteet	52
	Liite 1. Kyselylomake	52
	Liite 2. Saatekirje	64

1 Johdanto

Keväällä 2020 koronavirus levisi maailmanlaajuisesti pandemiaksi. Ei liene liioiteltua sanoa, että maailma pysähtyi hetkeksi sen vaikutuksesta. Suomessa toimenpiteet taudin leviämisen estämiseksi aloitettiin torstaina 12.3.2020. Ensitoimina suositeltiin yli 500 hengen yleisötapahtumien perumista ja ulkomaanmatkailun välttämistä, sekä pyydettiin ihmisiä välttämään lähikontakteja (Kajander 2020). Tiistaina 17.3. päätettiin todeta poikkeusolot Suomeen, ja sen myötä siirtää lähes kaikki opetus peruskouluissa, lukioissa ja ammattikouluissa sekä korkeakouluissa etäopetuksesi (Valtioneuvosto 2020).

Maailmanlaajuisesti koulut keväällä 2020 olivat suljettuna 180 maassa, ja yli 85 prosenttia maailman koulujen oppilaista ei osallistunut lähiopetukseen huhtikuussa 2020 (The World Bank 2020). Unescon mukaan koulujen sulkemiset koskivat yhteensä 1,5 miljardia lasta ympäri maailmaa (UNESCO 2020). Suomessa etäopetus jatkui aina kevätlukukauden loppuun saakka. Syksystä 2020 eteenpäin kouluissa siirryttiin pääosin takaisin lähiopetuksen piiriin. etäopetuksen ja lähiopetuksen keinoja yhdisteltiin hybridiopetukseksi pandemiatilanteen vakavuuden mukaan eri alueilla.

Halusin tutkia pro gradu -tutkielmassani koronaviruspandemian aiheuttamia muutoksia perusopetuksen toteuttamiseen erityisesti aiheen ajankohtaisuuden vuoksi. Pohtiessani erilaisia tulokulmia ilmiöön havaitsin, että lähes kaikkea koronaan liittyvää oli jo tutkittu jossain kohtaa pandemiaa ainakin yleisellä tasolla. Minusta valmistuu luokanopettajan lisäksi myös musiikin aineenopettaja. Opiskellessani myös itse korona-aikana huomasin, miten koronatoimet vaikuttivat erityisellä tavalla juuri musiikin oppiaineeseen. Tästä syystä halusinkin kohdistaa tutkimukseni nimenomaan musiikinopetuksen kontekstiin.

Huoli taito- ja taideaineiden opetuksesta poikkeusaikana on noussut esille esimerkiksi Aluehallintovirastojen ja Opetus- ja kulttuuriministeriön yhteistyössä toteuttamassa kyselyssä (2021) perusopetuksen järjestäjille. Kysely koskee lukuvuotta 2020–2021, ja siinä koronan keskeisiksi vaikutuksiksi opetukseen luetellaan muun muassa taito- ja taideaineisiin muodostunut oppimisvaje. Muita suoraan musiikinopetukseen liittyviä haasteita ovat olleet esimerkiksi koulun yhteisten tapahtumien, juhlien ja teemapäivien puute, kerhotoiminnan vajuus, sekä ympäröivän yhteisön kanssa tehtävän yhteistyön köyhtyminen. (Kyllönen ym. 2021.)

Musiikin oppiaineessa yhteissoitto ja yhteislaulu ovat keskeisiä oppisisältöjä. Erityisesti vuoden 2020 kevään etäopetusjakson aikana näiden toteuttaminen oli haastavaa ja jopa mahdotonta. Internetin yli tapahtuvassa kommunikoinnissa on aina pieni viive viestintäteknologian fyysisten rajoitusten takia. Samanaikaisesti tapahtuvassa yhteismusisoinnissa pienikin viive aiheuttaa ylitsepääsemättömiä ongelmia. Oppilaille ei myöskään yleensä ole kotonaan saatavilla musiikinluokkaan verrattavissa olevaa soittimistoa. Joillain saattaa olla kotonaan piano tai kitara, mutta harvemmalla on esimerkiksi rumpusetiä.

Takaisin lähiopetukseen siirryttäessä koronan leviämisen ehkäisemiseksi asetetut rajoitukset hankaloittivat edelleen musiikinopetusta. Esimerkiksi soitinten vaihto kesken tunnin oppilaiden välillä saattoi olla hygieniasyistä kiellettyä. Osa opetusajasta kului soittimien ja käsien desinfiointiin. Myös maskien käyttö hankaloittaa laulamista ja sen harjoittelua merkittävästi. Osassa kouluista laulaminen on ollut kokonaan kiellettyä pitkiä aikoja terveysturvallisuussyistä.

Tässä työssä tarkastelen opettajien ja opettajaopiskelijoiden kokemuksia siitä, millaista oli opettaa musiikkia peruskoulussa koronarajoitusten vallitessa. Tutkimuksen kohteena on peruskoulussa musiikkia korona-aikana opettaneet opettajat ja opettajaopiskelijat. Tutkimusaineistona on tätä tutkimusta varten kehitetty kysely, johon kerättiin vastauksia korona-aikana keväällä 2022.

2 Musiikinopetus peruskoulussa

Kuten muitakin taito- ja taideaineita, myös musiikkia opetetaan lähes koko peruskoulun ajan. Voimassa olevan perusopetuksen tuntijaon mukaisesti musiikkia opetetaan 1.–2. luokilla yhteensä vähintään kaksi vuosiviikkotuntia, 3.–6. luokilla neljä vuosiviikkotuntia ja yläkoulussa 7.–9. luokilla yhteensä kaksi vuosiviikkotuntia (Valtioneuvoston asetus perusopetuksen tuntijaosta 2018). Tämän lisäksi taito- ja taideaineisiin on osoitettu valinnaisia tunteja. Alakoulussa luokilla 1–6 näitä valinnaistunteja on yhteensä vähintään kuusi vuosiviikkotuntia ja yläkoulussa luokilla 7–9 viisi vuosiviikkotuntia (OPH 2012).

Seuraavaksi tarkastellaan musiikinopetusta voimassa olevan Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (myöhemmin POPS) näkökulmasta. Koronapandemia ja sen tuomat rajoitukset koulujen toiminnassa ovat luoneet haasteita varsinkin tietyille musiikinopettamisen saroille. Erityisesti toiminnallista ja yhteisöllistä musiikinopetusta on korona-aikana jouduttu muokkaamaan ehkä eniten. Toiminnallista opetusta kuten yhteissoittoa tai yhteislaulua on ollut haastavaa, toisinaan jopa mahdotonta, toteuttaa pandemian eri vaiheissa. Muiden taito- ja taideaineiden tapaan musiikinopetus on lisäksi riippuvainen esimerkiksi tiloista ja välineistä, joita koulu ei voinut tarjota etäopetusaikana.

2.1 Toiminnallinen ja yhteisöllinen musiikinopetus opetussuunnitelmassa

Toiminnallisuus on yksi tärkeimmistä opetusmetodeista musiikin oppiaineessa. Ryhmässä toimiminen laulaen ja soittaen on opetussuunnitelmassa kuvattu olevan musiikinopetuksen keskiössä. Kaikille vuosiluokille yhteisessä musiikin oppiaineen tehtävän kuvauksessa kerrotaan, että ”Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa.” Näitä tavoitteita tukevinä toimintoina mainitaan muun muassa koulun juhlat ja tapahtumat, sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. (POPS 2014, 141.)

Useissa kouluissa on pitkät perinteet koulun juhliin liittyen. Monesti vaikkapa jokavuotisen kevätjuhlan esiintymisvuorot on jaettu niin, että tietyt luokka-asteet esiintyvät aina kevätjuhlassa. Näin esiintymiset saadaan jakautumaan tasaisesti eri luokkien ja oppilaiden kesken. Koulun ulkopuolisella toiminnalla taas tarkoitetaan esimerkiksi yhteistyötä paikallisten järjestöjen ja yhdistysten kanssa. Nämä ovat voineet järjestää esimerkiksi koulupäivän jälkeen tapahtuvaa musiikkikerhoa tai tavoitteellisempaa orkesteritoimintaa.

Ensimmäisellä ja toisella vuosiluokalla musiikin opetuksen tavoitteina on, että oppilaat voivat havaita kuinka jokainen on musiikissa ainutlaatuinen. Oppilaat voivat myös kokea, kuinka musiikillinen toiminta luo yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tavoitteisiin liittyvistä keskeisistä sisältöalueista *SI Miten musiikissa toimitaan* kuvailee, miten musisoinnissa tulee kiinnittää huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen sekä myönteisen yhteishengen luomiseen. Myös luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen ovat tämän sisältöalueen keskiössä. (POPS 2014, 141–142.)

Opetussuunnitelman voisi tässä tulkita jopa sanovan, että näillä ensimmäisillä luokilla itse musiikin oppiminen ei ole niinkään keskeistä. Tärkeää on puolestaan se, että musiikin avulla opitaan toimimaan muiden kanssa ja ottamaan muut huomioon. Tämä onkin merkittävää kaiken koulutoiminnan kannalta. Usein musiikinopetus näillä luokilla perustuu pitkälti esimerkiksi erilaisiin laululeikkeihin ja tansseihin, joihin kaikki oppilaat pystyvät osallistumaan kohtuullisen matalalla kynnyksellä.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen tavoitteista tavoite *T1* pyrkii ”rohkaisemaan oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään.” Yhteismusisointi on paljon esillä 3.–6.-luokkien musiikin opetussuunnitelmassa. Sen tärkeys tulee esiin niin oppimisympäristöjen ja työtapojen, kuin valtakunnallisen päättöarvioinninkin kohdalla. Päättöarviointiin liittyen mainitaan, että musiikin arvioinnissa ”on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.” Saavuttaakseen arvosanan 8 oppilaan on otettava ryhmän muut jäsenet huomioon yhteismusisoinnissa. Lisäksi oppilaan tulee osallistua yhteislauluun ja yhteissoittoon sovittaen oman osuutensa osaksi kokonaisuutta. (POPS 2014, 263–265.)

Vaikka yhdessä toimiminen on edelleen vahvasti 3.–6. luokkien opetussuunnitelmassa, on myös itse musiikki ja sen opiskelu huomattavasti enemmän esillä alkuopetuksen luokkien suunnitelmaan verrattuna. Huomionarvoista on myös se, että ero esimerkiksi 3.-luokkalaisen ja 6.-luokkalaisen oppilaan taitotasossa on usein melko suuri missä tahansa oppiaineessa, ja näin on myös musiikin kohdalla. Monesti musiikinopettaja huomioi tämän tasoeron tunnilla soitettavia tai laulettavia kappaleita valitessa.

Yläkoulussa oppilailla on oltava mahdollisuus monipuoliseen musiikilliseen ilmaisuun, sekä musiikin tuottamiseen yksin ja muiden kanssa. Tavoitteessa *T1* kannustetaan oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä.

Sisältöalueessa *SI Miten musiikissa toimitaan* jo aiemmin mainittuja laulu- ja soittotaitoja

syvennetään osana yhteismusisointia. Oppimäärän päättyessä oppilaan tulee muun muassa toimia musiikillisen ryhmän jäsenenä kannustaen toisia, sekä osallistua yhteislauluun ja yhteissoittoon, jotta hän voi saada arvosanan 8 valtakunnallisessa päättöarvioinnissa. (POPS 2014, 422–424.)

Yläkoulun opetussuunnitelman tavoitteissa alakoulussa opittuja tietoja ja taitoja syvennetään. Vuosiviikkotunteja on osoitettu musiikkiin melko vähän, joten mitään täysin uutta ei olekaan edes mahdollista opetella ison ryhmän kanssa. Ehkä suurin haaste yläkoulun musiikinopetuksessa on opetustuntien vähäisen määrän ohella osittain myös siitä johtuva oppilaiden passiivisuus tunneilla. Yläkouluun tultaessa oppilaiden kouluarki muuttuu merkittävästi. Myös murrosiän tuomat jännitteet kuten äänenmurros saattavat aiheuttaa vetäytymistä musiikintunneilla. Osallistumisen tärkeys huomioidaan myös opetussuunnitelmassa erityisesti arvioinnin kohdalla.

Teoksessa Musiikkikasvatus – Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen (2009) käydään läpi musiikinopetuksen erityispiirteitä ja niiden ilmentymiä, jotka tulevat hyvin esille myös opetussuunnitelman teksteissä. Kirjan johdannossa Louhivuori perustelee, miksi musiikkikasvatus on olennainen osa perusopetuksen opetussuunnitelmaa Suomessa. Yhteissoiton uskotaan kehittävän toisten kuuntelemisen taitoa. Ryhmässä soitettaessa oma laulu tai soitto tulee osata sovittaa osaksi muiden musisointia. Näin lasten ja nuorten on mahdollista oppia soittamisen lisäksi myös sosiaalisia taitoja. (Louhivuori ym. 2009, 16.) Yhteissoitto on tehokas tapa aktivoida ja motivoida nuoria musiikintunneilla. Yhteismusisointi esimerkiksi koulun kuorossa tai orkesterissa lisää oppilaiden yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tällainen toiminta on omiaan edesauttamaan myös uusien ystävyysuhteiden muodostumista. (Louhivuori ym. 2009, 19.)

Opetustavoitteiden saavuttamisessa merkittävänä tekijänä on myös musiikinopetuksen luokkatila ja sen varustelu. Tarve erilaisille soittimille ja teknisille ratkaisuille on kasvanut viimeisten vuosikymmenten aikana siitä, kun peruskoulussa opetettiin vain laulua. Musiikin opetustilojen suunnittelu on vaativa prosessi, ja siitä syystä Opetushallitus on julkaissut musiikin opetustilojen suunnitteluoppaan (2012), jossa käydään yksityiskohtaisesti läpi erikokoisten luokkien soittimistot ja tarpeet. Oppaassakin mainitaan musiikinopetuksen perusvarustuksen olevan ”määrällisesti suuri ja laajuudeltaan merkittävä”. (Unkari 2012, 21.)

3 Korona-ajan muutokset musiikinopetuksessa

Kuten kaikkea opetusta, korona on muuttanut myös musiikinopetuksen toteuttamista pandemian eri vaiheissa. Tarkastelen ilmiötä etäopetuksen, korona-aikaisen lähiopetuksen, opettajien työn muutoksen sekä arvioinnin haasteiden kautta.

3.1 Musiikin opettaminen etäopetuksessa

Suomessa etäopetuksen vaikutuksia oppimiseen on tutkinut Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (KARVI). Raportissa otetaan kantaa sen nimen mukaisesti erityisesti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen eri koulutusasteilla, mutta siinä esitellään koronan vaikutuksia opetukseen ja oppimiseen myös yleisellä tasolla (Goman ym. 2021). Raportista nousee esiin muun muassa riittämättömät etäopiskeluvälmiudet osalla oppijoista, etäopetuksen vaikutukset oppijoiden hyvinvointiin sekä oppimisen tuen riittämättömyys. Oppilaiden kokema opiskeluun liittyvä kuormitus oli kasvanut kaikilla koulutusasteilla. Lähiopetuksen puute aiheutti tuentarpeen kasvua erityisesti oppijoilla, joilla oli ollut jo ennestään haasteita opiskelussa. Myös kotoa saadun tuen vaihtelevuus lisäsi eriarvoisuutta oppijoiden välillä. Kuitenkin lähes 60 % kyselyyn vastanneista 6.- ja 9.-luokkalaisista suhtautui etäopetusaikaan myönteisesti. (Goman ym. 2021, 3–4.)

Calderón-Garrido ja Gustems-Carnicer (2021) tutkivat koronan vaikutuksia musiikinopetukseen Espanjassa pandemian puhjettua keväällä 2020. Tuolloin myös Espanjassa koulut olivat vahvasti etäopetuksen piirissä. Tutkimuksessa haastateltiin yhteensä 335:a espanjalaista ala- ja yläkoulun musiikinopettajaa. Kaikista tutkimukseen vastanneista opettajista yli 60 % oli sitä mieltä, ettei etäopetus tuonut mukanaan lainkaan etuja lähiopetukseen verrattuna. Haittavaikutuksia luetellessa opettajien suurin huoli kohdistui siihen, miten opettaa oppilaille sisältöjä, joita etäyhteyden avulla ei ole mahdollista opettaa teknisistä rajoitteista johtuen. (Calderón-Garrido & Gustems-Carnicer 2021, 142; 149.)

Toisaalta yläkouluopettajista lähes 50 % oli sitä mieltä, että etäopetuksessa oli myös hyviä puolia. Etäopetuksen eduksi mainittiin esimerkiksi, että oppilailla oli halutessaan mahdollisuus olla yhteydessä opettajaan jopa enemmän kuin lähiopetuksessa. Oppilaat saattoivat työskennellä musiikin parissa pidempään kuin tavallisesti. Myös oppilaan perheen sisäisen kommunikoinnin merkitys nousi esiin opettajien vastauksista. Musiikin tehtäviä oli nyt voitu tehdä kotioloissa myös yhteistyössä oppilaan sisarten ja vanhempien kanssa. (Calderón-Garrido & Gustems-Carnicer 2021, 145–146.)

Vastauksista löytyi tilastollisesti merkitsevät erot sukupuoliryhmien sekä ikäryhmien suhteen. Suurin osa naisopettajista oli sitä mieltä, ettei etäopetukseen sisältynyt etuja normaaliajan opetukseen verrattuna, kun miesopettajien enemmistön mielestä etäopetuksessa oli myös etunsa. Myös mitä vanhempi vastaaja oli, sitä vähemmän etuja etäopetuksessa oli. Opettajista 90 % koki itse oppineensa myös jotain uutta etäopetusjakson aikana. (Calderón-Garrido & Gustems-Carnicer 2021, 145–147.)

Daubney ja Fautley (2020) tarkastelivat musiikinopetuksen muutoksia etäopetuksen aikana Ison-Britannian kontekstissa. Kuten Suomessa, Espanjassa ja monessa muussakin paikassa, myös Isossa-Britanniassa koulut sulkeutuivat oppilailta maaliskuun lopulla vuonna 2020. Opettajien piti sopeutua uuteen rooliinsa käytännössä yhden viikonlopun aikana. Kaikkea musiikkiin liittyvää ei voinut lainkaan opettaa etäopetuksessa. Artikkelissaan he nostavat esiin myös huolen siitä, että oppilaille on mahdollisesti ollut keskenään hyvin erilaisia kokemuksia musiikin opiskelusta etäopetuksessa. (Daubney & Fautley 2020, 107–111.)

Yhdysvalloissa Shaw ja Mayo (2022) tutkivat koronan aikaista etäopetusta peruskoulun musiikinopettajille suunnatun kyselyn kautta. Tutkijat perustelivat tutkimusta juuri musiikin oppiaineessa muun muassa huolella siitä, että musiikilla on jo muutenkin toissijainen asema paikallisissa opetussuunnitelmissa, ja että se on vaarassa jäädä entistä enemmän sivurooliin tässä uudessa tilanteessa. Lisäksi musiikin oppiaineen luonne suoritusorientoituna, välineisiin ja ryhmäopetukseen perustuvana oppiaineena vaikeuttaa tutkijoiden mukaan musiikin siirtämissä etäopetukseen. Heidän mukaansa musiikin etäopettamisen mahdollisuutta ja sen mahdollisia vaikutuksia ei ollut juurikaan tutkittu ennen pandemian alkamista. (Shaw & Mayo 2022, 143–144.)

Tutkimuksen osallistui yhteensä 1368 musiikinopettajaa. Kysymykset koskivat etäopetuksen aikaisia käytäntöjä, ohjeistuksia, oppilaiden ja opettajien osallistumista sekä teknologiaa. Vastaajien mukaan musiikintunnit olivat epäsäännöllisiä, ja yli puolet vastaajista opettivat vain yhden musiikintunnin viikossa. 65 % alakoulun musiikinopettajista ei pitänyt keväällä 2020 yhtään reaaliaikaista oppituntia, vaan opetus tapahtui pääasiassa lyhyiden, noin 10-minuuttisten enakkoon nauhoitettujen opetusvideoiden avulla.

Ozer ja Ustun (2020) tutkivat etäopetuksen vaikutuksia musiikinopiskeluun turkkilaisessa yliopistossa keväällä 2020. Melkein kaikki tutkittavista opiskelijoista suhtautui negatiivisesti etäaikaan pidettyihin käytännöntunteihin. Lähes puolet opiskelijoista suhtautui negatiivisesti myös etäajan teorialunteihin. Ongelmiksi lueteltiin yhteysongelmien lisäksi muun muassa

kiinnostuksen puute, kotitehtävien suuri määrä verrattuna normaaliaikaan sekä kommunikaatio ohjaajan kanssa. Opiskelijat kokivat myös enemmän ahdistusta normaaliaikaan verrattuna. Opiskelijoiden mukaan etäopetus ei ollut yhtä tehokasta kuin lähiopetus, johon he olivat tottuneet. Opiskelijat olivat halukkaita jatkamaan opiskelua lähiopetuksessa kun pandemia on ohi. (Ozer & Ustun 2020, 556–566.)

Etäopetuksen haasteina olivat lisäksi myös erinäiset tietosuojaan liittyvät seikat.

Tietosuojakysymyksiin erikoistuneen julkisoikeuden professori Tomi Voutilaisen mukaan osa suomalaisista yliopistoista loukkasi opiskelijoiden perusoikeuksia etäopetuksessa.

Loukkauksen taustalla oli muun muassa se, että opiskelijoita on vaadittu pitämään kamera päällä esimerkiksi etätenttilanteessa. Voutilaisen mukaan tämä on rikkonut opiskelijoiden perustuslaillista oikeutta kotirauhaan. (Niilola 2020.) Aiheesta tehtiin myös rikosilmoitus, joka ei poliisin esiselvityksen jälkeen edennyt esitutkintaan. Rikosilmoituksen jälkeen korkeakoulut kuitenkin laativat yhteisen ohjeen etäopetuskäytännöistä. Ohjeessa huomioitiin erityisesti EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen GDPR:n vaatimukset. (Peltonen 2020.)

3.2 Musiikin opettaminen lähiopetuksessa korona-aikana

Iso-Britannialainen musiikkilyhdistys Incorporated Society of Musicians (ISM) toteutti kyselytutkimuksen musiikinopettajille. Kyselyyn vastasi yli 1300 musiikinopettajaa vuoden 2020 syyslukukauden alussa. Sen mukaan musiikinopetuksen määrä kouluissa oli vähentynyt huomattavasti normaaliaikaan verrattuna. 68 % alakouluopettajista kertoi musiikinopetuksen määrän pudonneen suoraan pandemiaan liittyvien syiden seurauksena. Koulun ulkopuolista musiikkikerhotoimintaa ei ollut lainkaan 72 % kouluista. (Underhill 2020.)

Musiikinopetuksen haasteiksi lueteltiin mm. se, että monissa kouluissa musiikinluokkien käyttö oli ollut kiellettyä, sillä kouluissa pyrittiin ylläpitämään koronakuplia oppilaiden välillä. Näin ollen opettajat joutuivat aina kantamaan tarvittavat välineet oppilaiden kotiluokkiin musiikintuntia varten. Myös laulamiseen ja tiettyjen soitinten soittamiseen liittyi erilaisia rajoituksia vaihtelevasti koulun sijainnista riippuen. (Underhill 2020.)

Myös aiemmin esitelty Daubney ja Fautley (2021) jatkoivat tutkimustaan musiikinopetuksen muutoksista Isossa-Britanniassa myös koronanaikaisessa lähiopetuksessa lukuvuotena 2020–2021. He esittävät runsaasti kritiikkiä erityisesti liittyen viranomaispäätöksiin ja niiden alueelliseen vaihteluun. Päätökset ja ohjeistukset tulivat usein viime hetkellä, ja niihin oli siksi hyvin vaikeaa reagoida. Koronaan liittyvissä turvatoimissa ei oltu myös juurikaan

huomioitu musiikinopetusta. Tämän seurauksena koulut ja muut musiikinopetusta tarjoavat yhteisöt olivat vaikean paikan edessä toteuttaessaan opetusta. (Daubney & Fautley 2021, 4.)

Cumberledge (2021) tutki koronan vaikutusta yliopiston marssiorkesterien opiskelijoihin. Tutkimus toteutettiin vuoden 2020 syyslukukaudella, ja siihen osallistui 765 opiskelijaa kymmenestä yhdysvaltalaisesta yliopiston marssiorkesterista. Tutkimuksessa selvitettiin, mitä koronanehkäisyytoimia marssiorkestereissa käytettiin, millaisena opiskelijat kokivat osallistumisen marssiorkesterin toimintaan ja mitkä olivat heidän kokemuksensa orkestereiden yhteisöllisyydestä korona-aikana. (Cumberledge 2021, 68.)

Tutkimuksessa ilmeni lukuisia haasteita, joita koronaviruksen leviämisen ehkäisemiseksi asetetut toimet olivat aiheuttaneet marssiorkesterien toiminnalle. Kysyttäessä käytössä olleista rajoituksista, lähes kaikki vastanneista ilmoittivat käytössä olleen kahden metrin turvavälit (93 %) ja kasvomaskit (88 %). Puhallinsoittajien harjoituksia voitiin järjestää useimmiten vain ulkotiloissa. Myös marssiorkesterien tavalliset esiintymiset koulun urheilutapahtumissa oli kokonaan peruttu joidenkin orkesterien kohdalla. (Cumberledge 2021, 70.)

Koronatoimet vaikuttivat olleen tehokkaita, sillä yhdessäkään orkesterissa ei oltu havaittu koronatartuntoja tutkimuksen aikana. 99 % opiskelijoista myös tunsi olonsa vähintään jokseenkin turvalliseksi koronan suhteen orkesteriharjoituksissa. Puolet vastanneista koki kuitenkin orkesterien yhteisöllisyyden kärsineen pandemian seurauksena. (Cumberledge 2021, 71–72.)

3.3 Opettajien muuttunut työ ja lisääntynyt kuormitus

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ teki etäopetusaikana huhtikuussa 2020 kyselyn poikkeusolojen opetusjärjestelyistä opettajille, rehtoreille ja opetuksen esihenkilöille. Kysely oli osoitettu kaikille opetustasoille, ja siihen osallistui yli 5500 vastaajaa. (OAJ 2020.) Raportista seuraavaksi esiteltävät luvut koskevat perusopetusta.

Opettajien työhön käyttämä aika oli lisääntynyt poikkeusjärjestelyiden aikana 93 % mielestä, ja 75 % mielestä se oli lisääntynyt paljon. Vastausten perusteella esimerkiksi valmistelutyöhön, palautteen antamiseen, viestintään ja uusien välineiden käyttöönottoon kului nyt enemmän aikaa. Opetuksesta yhteensä vain noin 60 % oli reaaliaikaista etäopetusta. Tämän lisäksi opetus pohjautui oppilaille annettaviin tehtäviin, joiden tarkastamiseen käytettyä valtavaa työmäärää oli vastauksissa kommentoitu laajalti. 40 % vastanneista kertoi

ainakin osan etäopetuksessa käytetyistä laitteista ja ohjelmista olleen heille entuudestaan vieraita. Opettajista joka viides koki työssäjaksamisensa heikoksi. (OAJ 2020.)

OAJ julkaisee lisäksi joka toinen vuosi opetusalan työolobarometrin. Tutkimuksen kohteena ovat opettajat ja opetusalan esihenkilöt varhaiskasvatuksesta yliopistoihin. Viimeisin, helmikuussa 2022 julkaistu raportti tarkastelee työhyvinvointia opetusvuotena 2021, jolloin opetus oli jo siirretty lähiopetukseen. Raportissa saatuja tuloksia verrataan edelliseen vuoteen 2019 koskevaan barometriin. Tämä onkin mielenkiintoinen asetelma, sillä edellisen barometrin aineisto on kerätty ennen korona-aikaa. (Golnick & Ilves 2022, 3.)

Vuoteen 2019 verrattuna opetusalan työmäärä, kokemukset työstressistä ja kokemukset poikkeuksellisesta väsymyksestä kasvoivat. Vastaajien ilmoittama työn ilo oli laskenut. Työn määrän havaittiin kasvaneen huolestuttavasti ensimmäisen kerran jo vuoden 2017 barometrissä, ja se kasvoi edelleen. Jopa 60 % vastaajista koki, että työtä on usein tai erittäin usein liikaa. (Golnick & Ilves 2022, 6–7.)

Yli puolet yhdysvaltalaisista musiikinopettajista koki, ettei heitä otettu tarkoituksenmukaisesti mukaan alueensa etäopetuksen suunnitteluun. Useita musiikinopettajia oli kielletty vaivaamasta oppilaita musiikilla, ja myös vanhemmat selittelivät oppilaiden heikkoa osallistumista tunneille koska kysymys oli ”vain musiikista”. Samalla kuitenkin osa musiikkia opettaneista kertoi tehneensä töitä enemmän kuin koskaan etäopetusjakson aikana. (Shaw & Mayo 2022, 146–148.)

Pyykkönen (2020) tutki musiikkikasvatuksen maisterintutkielmassaan musiikinopettajien kokemuksia etäopetuksesta keväällä 2020. Tutkimukseen osallistuneet musiikinopettajat kokivat työnsä huomattavasti kuormittavammaksi etäopetusjakson aikana normaaliajan lähiopetukseen verrattuna. Pyykkönen keskittyi tutkimuksessaan pääasiassa etäopetuksessa käytettyihin välineisiin. Hän antaakin tutkielmassaan jatkotutkimusehdotuksen juuri musiikinopettajien lisääntyneen kuormituksen tutkimiseen. (Pyykkönen 2020.)

3.4 Haasteet koulunkäynnissä ja oppimisen arvioinnissa

Tampereen ja Helsingin yliopistot ovat toteuttaneet yhdessä valtakunnallista tutkimushanketta, jossa on pyritty selvittämään koronapandemian vaikutuksia muun muassa koulunkäyntiin, opetukseen sekä oppilaiden ja kouluhenkilökunnan hyvinvointiin (Ahtiainen ym. 2021, 4). Syksyllä 2020 peruskouluoppilaista 29 % arvioi olleensa pois koulusta tavanomaista enemmän. 35 % oppilaista arvioi poissaolojen häirinneen heidän opiskeluaan.

(Ahtiainen ym. 2021, 27.) Esimerkiksi yläkoulussa musiikkia saattaa olla vain yksi tunti viikossa. Yksikin poissaolo on siis jo merkittävä osa koko lukuvuoden musiikintunneista.

Suosituin poissaolojen korvaustapa oli annettujen läksyjen kertominen oppilaalle (Ahtiainen ym. 2021, 35). Lukuaineissa tämä käytäntö toimii paremmin, sillä oppilailla on periaatteessa kaikki opiskeluun tarvittavat materiaalit saatavilla. Jos taas musiikintunnin aiheena on ollut esimerkiksi kitaransoitto, on siitä jo huomattavasti vaikeampaa antaa korvaustehtävää, etenkin jos oppilaalla ei ole kitaraa kotonaan.

Myös arviointi on ollut haasteellista korona-aikana, ja erityisesti keväällä 2020 etäopetusjakson aikana, jolloin esimerkiksi kokeita ei voitu järjestää tavalliseen tapaan. Suomessa noin neljännes opettajista ja rehtoreista kertoi, että heidän koulussaan oli tuolloin päätetty yhteisesti löyhemmistä arviointikäytänteistä tai siitä, etteivät oppilaiden arvosanat saa laskea. Toisaalta yli puolessa kouluista tällaisia ohjeistuksia ei ollut käytössä. (Ahtiainen ym. 2020.)

Toisessa suomalaistutkimuksessa suurin osa perusopetuksen ja lukion opettajista koki arvioinnin ja palautteen antamisen olleen vaikeampaa etäopetuksessa normaaliaikaan verrattuna. Ongelmia mainittiin muun muassa siinä, että kaikkien oppilaiden kasvoja ei oltu välttämättä nähty etäyhteyden yli ollenkaan. Lisäksi kokeiden vastausten perusteella opettajat tulkitsivat osan oppilaista selvästi luntanneen. Samalla toinen osa oppilaista teki kokeensa ilman ulkopuolista avustusta. (Goman ym. 2021, 52.)

Yhdysvalloissakin arviointi muuttui kevään 2020 etäopetuksen aikana. Alakouluopettajista lähes 70 % ei antanut musiikin oppiaineesta arvosanoja oppilailleen, ja yli 20 % antoi arvosanat jollakin normaaliajasta muutetulla asteikolla kuten hyväksytyt / hylätyt -asteikolla (Shaw & Mayo 2022, 146). Myös Espanjassa arviointi aiheutti huolta opettajissa. Tutkimukseen vastanneista yli 80 %:n mielestä etäopetuksen arvioinnista ei ole mitään hyötyä. Osa opettajista sanoi hyödyntävänsä etäopetusjakson arviointeja vain silloin, jos ne korottaisivat oppilaan arvosanaa. (Calderón-Garrido & Gustems-Carnicer 2021, 145–146.)

Aiemmin esitellyssä OAJ:n raportissa yli 60 % perusopetuksen opettajista oli sitä mieltä, että kevään 2020 etäopetusjakso aiheutti suuria oppimisongelmia ainakin joillekin heidän oppilaistaan (OAJ 2020). Lähes puolet yläkoulun ja kolmannes alakoulun oppilaista arvioi oppineensa etäopetuksessa vähemmän kuin tavallisesti (Ahtiainen ym. 2020, 53).

4 Tutkimusongelmat

Tässä tutkimuksessa haluttiin selvittää, millaista musiikin opettaminen on ollut peruskoulussa koronaviruspandemian eri vaiheissa. Ilmiötä tutkittiin musiikkia korona-aikana opettaneiden opettajien ja opettajaopiskelijoiden näkökulmasta.

Tutkimusta lähdettiin toteuttamaan seuraavilla tutkimuskysymyksillä:

K1 Millaisia muutoksia musiikinopetukseen tehtiin etäopetusjakson aikana?

Etäopetusaika on muokannut musiikinopetusta monilla eri tavoilla. Tähän kysymykseen liittyen haluttiin selvittää, millaisia harjoitteita etäaikana ei ole pystytty toteuttamaan. Lisäksi tutkittiin, mitä muita haasteita etäopetusaika aiheutti musiikinopetukselle, ja miten nämä haasteet näkyivät käytännössä.

Vertailua tehtiin sen välillä, miten eri vastaajaryhmät kokivat etäopetuksen, ja oliko kokemuksissa eroa ryhmien kesken. Aiemmassa tutkimuksessa enemmistö espanjalaisista peruskoulun musiikinopettajista oli sitä mieltä, ettei etäopetuksessa ollut mitään hyvää normaaliajan lähiopetukseen verrattuna (Calderón-Garrido & Gustems-Carnicer 2021).

K2 Miten lähiopetuksen rajoitukset muuttivat musiikinopetusta?

Vaikka lähiopetukseen päästiinkin pääosin jo syksyllä 2020, ei koronataistelu päättynyt siihen. Erinäiset koronan leviämisen ehkäisemiseksi asetetut toimet rajoittivat tiettyjä musiikinopetuksen aiheita kuten laulamista ja yhteissoittoa vielä lähiopetukseen palatessa.

Tähän tutkimuskysymykseen liittyen haluttiin selvittää erityisesti, minkälaisia koronatoimia kouluissa oli ollut käytössä musiikin lähiopetustunneilla, ja kuinka paljon ne veivät aikaa opetukselta. Daubney ja Fautley (2021) kritisoivat sitä, että Isossa-Britanniassa rajoituspäätökset ja ohjeistukset tulivat nopealla varoitusajalla, ja että niissä ei oltu huomioitu musiikinopetuksen edellytyksiä.

K3 Miten musiikinopettajien työ on muuttunut korona-aikana?

Opettajat olivat oppilaiden ohella olleet uuden tilanteen edessä korona-aikana. Etäopetusta monikaan opettaja ei ollut toteuttanut ainakaan näin laajassa mittakaavassa ennen kevään 2020 koronasulkua. Myös lähiopetuksen koronarajoitukset ovat osaltaan muuttaneet opettajien työtä.

Kysymykseen liittyen selvitettiin, miten opettajien työtehtävät ovat muuttuneet korona-aikana. Vastaajilta kysyttiin myös, oliko heidän työhönsä käyttämä aika muuttunut koronapandemian aikana verrattuna normaaliaikaan. Lisäksi kysyttiin vastaajien työssäjaksamisen mahdollisista muutoksista. Suomessa opettajien työhön käyttämä aika yleisesti lisääntyi koronapandemian aikana (Golnick & Ilves 2022).

K4 Miten musiikin opetussuunnitelman toteuttaminen on onnistunut korona-aikana?

Korona etäopetuksineen ja rajoituksineen on muuttanut kaikkea opetusta erinäisin tavoin. Tässä tutkimuskysymyksessä tarkastellaan sitä, miten opetussuunnitelman tavoitteisiin on päästy korona-aikana. Korona-ajan opetukseen liittyen vastaajilta kysyttiin, ovatko he joutuneet muokkaamaan opetustavoitteitaan koronapandemian takia.

Opetussuunnitelman toteutumiseen liittyen tarkastellaan myös arviointia ja sen mahdollisia haasteita koronan eri vaiheissa. Joissain suomalaiskouluissa oli esimerkiksi sovittu yhteisesti arviointikriteerien alentamisesta kevään 2020 etäopetusjakson aikana (Ahtiainen ym. 2021).

5 Tutkimusmenetelmät

Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin survey-tutkimuksena Webropol-kyselylomaketta hyödyntäen. Kyselylomake sopii aineistonkeruuvälineeksi erityisen hyvin sellaisissa tutkimuksissa, joissa tutkitaan esimerkiksi mielipiteitä, asenteita tai kokemuksia (Tähtinen ym. 2020, 25). Verkkokyselylomakkeen etuna oli myös erityisesti korona-aikana se, että vastausten saaminen ei vaadi tutkijan läsnäoloa, vaan osallistujat voivat vastata kyselyyn ilman sidonnaisuutta aikaan tai paikkaan. Näin vastauksia saatiin myös kerättyä laajemmalta alueelta.

Lähestulkoon kaikki käyttäytymistieteisiin liittyvä tutkimus on empiiristä tutkimusta. Empiirisen tutkimuksen pohjana on havainnot ja niistä tehtävät päätelmät. Havaintoja voidaan analysoida useita erilaisia menetelmiä hyödyntäen. (Nummenmaa 2009, 23.) Mitä useampaa tutkimusmenetelmää tutkimuksessa käytetään, sitä luotettavampaa on myös saatu tieto. Kun samaa ilmiötä tarkastellaan tutkimuksessa useammasta suunnasta, on kyseessä menetelmätriangulaatio. Usein on kuitenkin hyvä valita tutkimukseen yksi päätutkimusmenetelmä, jota muut menetelmät täydentävät. (Metsämuuronen 2003, 208.)

Tässä tutkimuksessa määrälliset menetelmät olivat päätutkimusmenetelmänä, ja laadullisilla menetelmillä tuettiin tiedon rakentumista. Määrälliseen tutkimukseen liiityykin lähes aina myös laadullisia osia ja päinvastoin (Jokivuori & Hietala 2007, 22). Tässä tutkimuksessa määrällisiä ja laadullisia tutkimusmenetelmiä käytettiin rinnakkain.

Kun tutkitaan laadullisin menetelmin orientoivaa käyttäytymistä, on kyselytutkimus hyvä valinta aineistonkeruumenetelmäksi esimerkiksi havainnointiin perustuvan aineistonkeruun sijasta. Täysin strukturoitu lomakehaastattelu on yleensä määrällisen tutkimuksen aineistonkerumuoto, mutta sitä voidaan käyttää myös laadullisessa tutkimuksessa. Siinä vastaajat vastaavat annettuihin kysymyksiin tutkijan määrittämässä järjestyksessä. Tämän jälkeen vastaukset voidaan luokitella laadullisiin luokkiin vastausten perusteella. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 62–65.) Laadullisia menetelmiä hyödynnettäessä tavoitteena ei ole niinkään tilastollinen yleistettävyyys kuten määrällisissä menetelmissä on, vaan se, että tutkittavaa ilmiötä voidaan kuvata ja ymmärtää paremmin. Tästä syystä onkin tärkeää, että tutkimukseen osallistuvilla on mahdollisimman paljon tietoa tai kokemusta tutkittavasta aiheesta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 73.)

Tarkoituksenmukaisen otoksen valitseminen on keskeisessä asemassa tutkimuksessa saatujen tulosten yleistettävyyden kannalta (Tähtinen ym. 2020, 21). Tämän tutkimuksen perusjoukkona eli populaationa oli kaikki suomalaiset opettajat ja opettajaopiskelijat, jotka ovat opettaneet musiikkia peruskoulussa korona-aikana. Esikoulun, lukion, ammattikoulun ja korkeakoulujen opettajat rajattiin tämän tutkimuksen ulkopuolelle.

Kattava otos pyrittiin muodostamaan jakamalla kyselylomaketta alan ryhmissä ja sähköpostilistoilla, sekä lähettämällä sitä suoraan tutkijan tuntemille opettajille ja opettajaopiskelijoille. Tutkimuksen saatekirjeessä oli myös kehoitus jakaa tutkimusta eteenpäin vastaanottajan tuntemille musiikinopettajille. Tutkimukseen pyydettiin vastauksia nimettömästi. Tämä menettely vahvisti osaltaan hyvän tutkimusetiikan toteutumista tässä tutkimuksessa.

5.1 Kyselylomakkeen laadinta, esitestaus ja lähetys

Kyselytutkimuksen onnistuminen riippuu pitkälti myös siitä, miten hyvin kyselylomake on suunniteltu. Hyvässä lomakkeessa toteutuvat sekä sisällölliset että tilastotieteelliset näkökulmat. Kyselylomakkeen mittareiden rakentaminen tulee aloittaa pohtimalla tutkittavan ilmiön ulottuvuuksia. Tämän jälkeen näitä ulottuvuuksia pyritään muuttamaan mitattavissa oleviin osioihin. (Vehkalahti 2014, 20;24.)

Kyselylomake (Liite 1) oli jaettu kahteen pääosaan: *taustatieto-osioon* ja *tieto-osioon*.

Kysymykset 1–7 muodostivat taustatieto-osion, jossa kartoitettiin yleisiä tietoja vastaajista. Vertailuissa käytetyt vastaajaryhmät muodostettiin taustamuuttujien perusteella.

Taustamuuttujiksi määriteltiin *sukupuoli*, *toimenkuva*, *ikä*, *opetuskokemus*, *opetuskoulun sijainti* ja *opetuskoulun koko*. Muuttujista sukupuoli, ikä ja opetuskoulun sijainti nousivat esille tutkimuskirjallisuudesta. Muilla taustamuuttujilla pyrittiin laajentamaan ja tarkentamaan aiempien tutkimusten havaintoja. Lisäksi vastaajilta kysyttiin, olivatko he opettaneet musiikkia korona-aikana etäopetuksessa, lähiopetuksessa, tai sekä-että. Vastaajaryhmiä vertailtiin kaikkien tutkimusongelmien kohdalla mahdollisten erojen löytämiseksi.

Kyselyn tieto-osio oli jaettu kahteen eri alaosioon. Kumpaankin alaosioon kuului 18 kysymystä. Tieto-osion kysymykset 8–26 koskivat musiikin etäopetusta, ja kysymykset 27–45 koskivat musiikin lähiopetusta korona-aikana. Alaosioiden kysymykset 15–26 ja 34–45 olivat keskenään samoja, jolloin eri alaosioihin saatuja vastauksia pystyttiin vertailemaan keskenään.

Kyselylomakkeessa (Liite 1) käytettiin neljää kysymystyyppiä. Kyllä–ei-kysymykset ja 5-portaisen Likert-asteikon kysymykset muodostivat enemmistön. Näitä kysymyksiä tuki muutamat monivalintakysymykset. Avointen kysymysten vastauksia hyödynnettiin erityisesti laadullisessa analyysissä.

Esitestaus on tärkeässä asemassa erityisesti silloin, jos tutkimuksen kyselylomake on laadittu itse (Tähtinen ym. 2020, 26). Tämän tutkimuksen esitestaukseen osallistui luokanopettajaopiskelijoista koostuva pro gradu -ryhmä (12 henkilöä) ja ryhmän ohjaaja. Esitestaus suoritettiin marras–joulukuussa 2021. Esitestauksesta saatiin tietoa mm. siitä, miten paljon aikaa lomakkeen täyttämiseen menee vastaajalta. Myös lomakkeen kysymyksenasettelua, rakennetta ja vastausvaihtoehtoja paranneltiin saadun palautteen perusteella ennen lopullisen lomakkeen lähettämistä.

Kyselylomakkeen saatekirjeen (Liite 2) muotoiluun käytettiin erityistä huolellisuutta mahdollisimman laajan otannan saavuttamiseksi. Nykyään esimerkiksi luokanopettajaopiskelijoiden sähköpostiryhmiin tulee keskimäärin useampi tutkimuspyyntö viikossa, joten erottuminen tästä massasta on vastaajien tavoittamisen kannalta tärkeää. Saatekirjeen perusteella vastaanottaja voi parhaassa tapauksessa joko motivoitua vastaamaan tutkimukseen tai hän saattaa hylätä sen kokonaan (Vehkalahti 2014, 48).

Tutkimuskutsu lähetettiin maanantaina 10.1.2022. Sähköpostitse se lähetettiin kaikille Turun yliopiston ja Rauman kampuksen luokanopettajaopiskelijoille, sekä kohdennetusti tutkijan tietämille musiikinopettajille. Kutsua jaettiin myös Facebookissa alan opettajaryhmissä. *Mitä tehdä musatunnilla* -ryhmään kuului tutkimushetkellä noin 12 000 jäsentä. Ryhmän jäsenistä suuri osa on todennäköisesti opettanut musiikkia peruskoulussa myös korona-aikana. *Alakoulun aarreaitta* on nimensä mukaisesti alakoulun opettajille ja opettajaopiskelijoille suunnattu laajempi ryhmä. Tähän ryhmään kuului tutkimushetkellä noin 42 000 jäsentä.

Tavoitteena oli saada 50 vastaajaa osallistumaan kyselyyn. Ensimmäisten tutkimuskutsujen lähettämisen jälkeen kyselyyn vastasi noin 40 ihmistä. Tämän jälkeen kutsua lähetettiin vielä kohdennetusti muutamille musiikinopettajille. *Mitä tehdä musatunnilla* -ryhmään lähetettiin muistutusviesti tutkimuksesta 18.2.2022. Muistutuksen jälkeen kokonaisvastaajamäärä kasvoi 52 vastaajaan. Kysely suljettiin 21.2.2022.

5.2 Osallistujat

Kyselyn esitieto-osiossa kysyttiin vastaajien sukupuoleen, toimenkuvaan, ikään, uraan ja heidän omaan opetuskouluunsa liittyviä tietoja. Kyselyyn vastanneista 80,9 % oli naisia (n=38) ja 14,9 % miehiä (n=7). Kaksi vastaajaa ei halunnut ilmoittaa sukupuoltaan.

Muunsukupuolisia vastaajia ei ollut yhtään. Kyselyyn vastanneista noin puolet toimi musiikin aineenopettajia yläkoulussa (n=24). Seuraavaksi eniten oli luokanopettajia (n=12), sitten opettajaopiskelijoita (n=6) ja vähiten niitä, jotka toimivat sekä luokanopettajana että musiikin aineenopettajana (n=5).

Vastaajia oli kaikissa kyselyyn määritellyissä ikäluokissa. Suurin osa vastaajista, yhteensä 61,7 %, oli iältään 40–59-vuotiaita. Myös 20–29-vuotiaita oli paljon: 23,4 % kaikista vastaajista. Vastaajien opetuskokemus mukaili pitkälti vastaajien ikäjakaumaa. Suurin osa vastaajista (57,4 %) oli toiminut opettajana yli 10 vuotta. Myös 0–5 vuotta opettaneita oli paljon (29,8 %). Tämä selittyy osin sillä, että opettajaopiskelijat olivat mukana tutkimuksessa.

Vastaajien opetuskouluun liittyen lomakkeessa kysyttiin koulun maantieteellistä sijaintia ja koulun kokoluokkaa. Sijainnin vastausvaihtoehdot oli jaettu Aluehallintoviraston hallintoalueiden mukaan kuuteen alueeseen. Suurin osa vastaajien kouluista sijaitsi Etelä-Suomessa (n=15), Lounais-Suomessa (n=15) tai Länsi-/Sisä-Suomen alueella (n=12). Vähiten vastauksia tuli Itä-Suomesta (n=2), Pohjois-Suomesta (n=2) sekä Lapista (n=1).

Koulujen koot oli määritetty oppilasmäärien mukaan seitsemään eri kategoriaan, joista pienin vaihtoehto oli *kyläkoulu* ja suurin *suuri yhtenäiskoulu*. Enemmistö vastanneista työskenteli suuressa yhtenäiskoulussa (n=14). Vähiten vastaajia oli töissä kyläkoulussa (n=3) tai pienessä yläkoulussa (n=3). Muihin vaihtoehtoihin vastauksia kertyi tasaisesti: 6–8 vastausta vaihtoehtoa kohden.

Kyselyn tieto-osuus oli jaettu kahteen alaosiin. Tutkittavat vastasivat niihin sen mukaan, olivatko he opettaneet musiikkia korona-aikana pelkästään etäopetuksessa, lähiopetuksessa tai molempina aikoina. Vastaajista 80,9 % (n=38) oli opettanut musiikkia etäopetuksessa. Kaikki vastaajat (N=47) olivat opettaneet musiikkia lähiopetuksessa korona-aikana. Jos vastaaja ei ollut opettanut musiikkia etäopetuksessa, ei hänelle esitetty sen alaosion kysymyksiä.

Vastausten alustavassa tarkastelussa havaittiin, että osa kyselyyn vastanneista ei ollut opettanut musiikkia ollenkaan korona-aikana. Nämä vastaajat karsittiin pois aineistosta, ja lopulliseksi kokonaisotokseksi saatiin 47 vastaajaa (N=47).

5.3 Määrällisen aineiston käsittely

Ensimmäiseksi lähdettiin tarkastelemaan avoimiin kysymyksiin annettuja vastauksia, sekä erityisesti ”Muu, mikä?” -kohtiin tulleita vastauksia. Avoimissa kysymyksissä vastaajat olivat toisinaan täsmentäneet joitain aiempia monivalintakysymysten vastauksiaan. Näitä vastauksia tarkistettiin ja koodattiin uudelleen, jos se oli tarpeen.

”Muu, mikä?” -vastauksia on mahdotonta analysoida tilastollisin analyysimenetelmin, joten nämä vastaukset pyrittiin sisällyttämään olemassa oleviin vastausvaihtoehtoihin mahdollisuuksien mukaan. Muutamaan monivalintakysymykseen luotiin kokonaan uusi vastausvaihtoehto, jos useampi muu-kohdan vastannut saatiin sisällytettyä siihen.

Seuraavaksi aineistosta lähdettiin muodostamaan summamuuttujia. Summamuuttujien muodostaminen on tavanomaista kasvatustieteelliselle tutkimukselle. Niiden avulla voidaan tiivistää yhteen muuttujia, jotka mittaavat samaa asiaa. Summamuuttujia muodostamalla aineisto saadaankin tutkittavampaan muotoon. Toisaalta niitä hyödynnettäessä myös menetetään jonkin verran alkuperäistä informaatiota (Tähtinen ym. 2020, 80–81.)

Summamuuttujia muodostettiin neljä. Kukin summamuuttujista pyrki mittaamaan mahdollisimman hyvin yhtä tutkimusongelman ulottuvuutta. Etäopetus-summamuuttuja yhdisti vastaajan kokemukset musiikin opettamisesta etäopetusaikana (kysymykset 10–12, 15–19 ja 21–23). Lähiopetus-summamuuttuja mittasi vastaajien kokemuksia lähiopetuksesta (kysymykset 34–38 ja 40–42). Opettajien työ -summamuuttuja mittasi vastaajien kokemuksia oman työnsä muutoksista korona-aikana (kysymykset 21–23 ja 40–42). Musiikillinen kehitys tarkasteli puolestaan opettajien kokemuksia oppilaidensa musiikillisesta kehityksestä koko korona-aikana (kysymykset 15, 16, 19, 34, 35, 38). Summamuuttujien tunnusluvut on esitelty tarkemmin taulukossa 1.

Taulukko 1.

Summamuuttujien tunnusluvut.

	n	osiot	korrelaatiot	keskiarvo	keskihajonta	alpha
Etäopetus	38	11	-0,21–0,66	37,76	4,78	0,73
Lähiopetus	47	8	-0,16–0,79	26,22	5,12	0,84
Opettajien työ	38	6	0,08–0,69	22,87	3,81	0,79
Musiikillinen kehitys	38	6	0,13–0,90	20,47	3,88	0,83

Osa tutkimuksen monivalintakysymyksistä hyödynsi 5-portaista Likert-asteikkoa. Näiden kysymysten vastausvaihtoehdot oli järjestetty niin että vaihtoehto, jonka mukaan koronalla oli ollut vähäisin kielteinen vaikutus musiikinopetukseen antoi 1 pisteen ja vaihtoehto, jonka mukaan koronalla oli ollut suurin negatiivinen vaikutus antoi 5 pistettä.

Toisin kuin Likert-asteikollisista vastauksista, kyllä-ei-kysymysten vastauksista ei voida tietää, miten painokkaasti vastaaja on vastannut kyllä tai ei. Näiden kysymysten vastaukset uudelleenkodeattiin niin, että vähäisiä muutoksia kuvannut vaihtoehto antoi 2 pistettä, ja negatiivisia muutoksia kuvannut vastaus antoi 4 pistettä. Tällä tavalla myös kyllä-ei-kysymysten vastaukset asettuivat samalle skaalalle Likert-asteikon kanssa, ja niitä voitiin hyödyntää summamuuttujissa.

Näin ollen myös muodostetuissa summamuuttujissa pieni yhteispistemäärä kuvasi sitä, että koronalla ei juurikaan ollut koettu olleen negatiivisia vaikutuksia musiikinopetukseen. Suuri pistemäärä kuvasi puolestaan suuria negatiivisiksi koettuja vaikutuksia.

Tutkittaessa miten summamuuttajat toteuttavat normaalijakaumaa, tarkasteltiin niihin liittyviä vinous- (skewness) ja huipukkuusarvoja (kurtosis). Ollakseen normaalijakauman mukaisia, muuttujan vinous- ja huipukkuus tulisi asettua vaihteluvälille $-1-1$ (Tähtinen ym. 2020, 104). Summamuuttujista *Etäopetus* ($s=-0,50$; $k=0,28$). *Musiikillinen kehitys* ($s=-0,54$; $k=-0,89$) sekä *Opettajien työ* ($s=-0,66$; $k=-0,68$) toteuttivat normaalijakaumaa hyvin.

Lähiopetus-summamuuttujan huipukkuusarvo oli hieman yli viitearvojen ($s=-0,40$; $k=-1,125$). Kuitenkin kun testiin liittyvä keskivirhe ($SE=0,68$) otettiin huomioon, voitiin myös tämän summamuuttujan todeta olevan riittävästi normaalijakauman mukainen (Tähtinen ym. 2020, 105). Näin ollen kaikkia summamuuttujia testattaessa voitiin käyttää parametrisia testejä.

T-testi kertoo kahden ryhmän keskiarvojen eron tilastollisen merkitsevyyden, ja se on yleinen testi juuri kasvatustieteellisessä tutkimuksessa (Tähtinen ym. 2020, 122). Yksi t-testin käytön edellytyksistä on, että ryhmien populaatiovarianssit ovat samankaltaiset keskenään (Tähtinen ym. 2020, 123). Tämän toteamiseen käytettiin Levenen F-testiä.

Sukupuoliryhmien eroja tutkittaessa analyysimenetelmänä käytettiin riippumattomien ryhmien t-testiä, jolla miesten ja naisten vastauksia verrattiin toisiinsa eri summamuuttujissa. Lisäksi sukupuoleen liittyen tutkittiin, kokiko toinen sukupuoliryhmistä etäopetuksen hyödyllisemmäksi kuin toinen ryhmä (kysymys 11). T-testillä verrattiin myös etäopetusaikana opettaneiden vastauksia niihin, jotka olivat opettaneet musiikkia pelkästään lähiopetuksessa.

Tutkittaessa vastaajan toimenkuvan, ikäryhmän, opetuskokemuksen, opetuskoulun sijainnin ja opetuskoulun koon vaikutusta vastauksiin, käytettiin yksisuuntaista varianssianalyysiä eli ANOVAa. Myös näitä taustaryhmiä verrattiin summamuuttujien ja etäopetuksen hyötyjen kokemisen suhteen. Varianssianalyysin etu t-testiin verrattuna on se, että varianssianalyysissä verrattavia ryhmiä voi olla useampi, kun t-testissä ryhmien maksimimäärä on kaksi (Tähtinen ym. 2020, 142). Esimerkiksi opetuskokemus-ryhmässä oli kolme eri alaryhmää, joten T-testin käyttäminen sen ryhmän vertailuun ei ollut mahdollista.

Tarkasteltaessa vastaajien kokemuksia opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumisesta (kysymys 12 ja kysymys 27), oppilaiden musiikillisesta kehityksestä (kysymykset 13 & 16 ja 28 & 31) ja arvioinnista (kysymykset 14 & 15 ja 29 & 30) etäopetuksessa ja lähiopetuksessa, hyödynnettiin menetelmänä vastausten prosenttiosuusvertailua. Myös kysymyksiä vastaajien työhön käyttämästä ajasta (kysymys 17 ja 32), työn kuormittavuudesta (kysymys 18 ja 33), työssäjaksamisesta (kysymykset 19 & 20 ja 34 & 35), kysymystä *Koetko itse oppineesi jotain uutta?* (kysymys 21 ja 36) ja kysymystä koulun juhlien järjestämisestä (kysymys 31) tarkasteltiin prosenttiosuuksien avulla.

5.4 Laadullisen aineiston käsittely

Sisällönanalyysiä voidaan hyödyntää kaikissa laadullisen tutkimuksen eri perinteissä. Aineistolähtöisessä analyysissä tutkimusaineistosta pyritään muodostamaan teoreettinen kokonaisuus. Siinä esimerkiksi tutkimusta edeltävillä havainnoilla tai tiedoilla ei ole merkitystä, sillä analyysin lähtökohtana on nimenomaan kerätty aineisto. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 78–82.) Induktiivisessa analyysissä yksittäisistä tiedoista pyritään muodostamaan yleisempiä kokonaisuuksia. Luokittelu on puolestaan eräs aineiston järjestämisen muodoista. Luokittelussa kerätystä aineistosta määritellään luokkia ja lasketaan eri luokkien esiintyvyyttä. Luokittelu onkin tavallaan määrällistä analyysiä, jossa vastausten sisältö on keskiössä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 78–82.)

Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin yhdysvaltalaisen perinteen analyysimallia. Siinä analyysi alkaa aineiston pelkistämisestä, jonka jälkeen aineistosta pyritään saamaan esille tutkimusongelmien mukaisia vastauksia. Ennen tätä tulee kuitenkin tunnistaa, mistä juuri tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita. Kategorioiden muodostuksessa tutkija on kriittisessä asemassa, sillä hän päättää, millaisia kategorioita perustetaan, ja millä perusteella vastaukset kuuluvat eri kategorioihin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85.)

Tutkimuksessa oli kahdeksan avointa kysymystä. Niistä neljä koski etäopetusaikaa ja toiset neljä lähiopetusaikaa. Avoimet kysymykset olivat vastaajille vapaaehtoisia toisin kuin monivalintakysymykset. Avoimiin kysymyksiin saatiin yhteensä 259 vastausta. Kun vastauksista karsittiin tyhjät ja yhden sanan vastaukset pois, lopulliseksi määräksi tuli 241 (n=241) vastausta. Vastaajat olivat vastanneet keskimäärin noin viiteen avoimeen kysymykseen (ka=5,13).

Kysymyksiä *Haluatko kertoa jotain opetustavoitteiden toteutumisesta?* ja *Haluatko kertoa jotain työstäsi?* analysoitaessa vastaukset luokiteltiin kolmeen luokkaan: positiiviseen, neutraaliin ja negatiiviseen. Nämä kysymykset esitettiin tutkimuksessa sekä etäopetusaikaan liittyen (k20 & 26) että lähiopetusaikaan liittyen (k39 & 45), ja ne analysoitiin omina erillisinä kokonaisuuksinaan.

Käytetyssä luokittelussa *positiivinen*-luokka sisälsi vastaukset, joiden mukaan koronalla oli ollut positiivisia vaikutuksia musiikinopettamiseen. *Neutraali*-luokassa vastaus ei nähnyt koronalla olleen erityistä vaikutusta suuntaan tai toiseen. *Negatiivinen*-luokan vastauksissa koronalla koettiin olleen negatiivisia vaikutuksia musiikinopetukseen. Osa vastauksista luokiteltiin kuuluvaksi sekä *positiivinen* että *negatiivinen* -luokkiin, jos vastauksessa ilmeni selkeitä havaintoja molempiin suuntiin.

Etäopetuksessa ilmenneitä haasteita tutkittiin kysymysten *Minkälaisia harjoitteita toteutitte etäopetusaikana?* ja *Minkälaisia haasteita etäopetusaikana oli?* vastausten perusteella.

Lähiopetuksen haasteita tarkasteltiin puolestaan *Minkälaisia haasteita musiikin lähiopetuksessa on ollut koronarajoituksista johtuen* ja *Minkälaisia musiikin lähiopetukseen vaikuttavia koronarajoituksia koulussanne on ollut?* -kysymysten kautta. Vastaukset luokiteltiin sen perusteella, millaisia haasteista vastauksissa ilmeni. Luokat muodostettiin aineistolähtöisesti. Vastauksen voitiin katsoa kuuluvan joko yhteen, useampaan tai ei yhteenkään luokkaan. Avointen kysymysten vastauksia täydennettiin aiheeseen liittyvien monivalintakysymysten määrällisillä vastausosuuksilla.

6 Tulokset

T-testin avulla tarkasteltiin sukupuoliryhmien eroja summamuuttujien suhteen. Naisten ja miesten välillä löytyi tilastollisesti merkitsevä ero Lähiopetus-summamuuttujan kohdalla. T-testillä verrattiin myös etäopetusaikana opettaneiden vastauksia niiden vastauksiin, jotka olivat opettaneet musiikkia vain lähiopetusaikana. Näistä ryhmistä ei kuitenkaan löydetty tilastollisesti merkitseviä eroja yhdenkään summamuuttujan kohdalla.

Varianssianalyysillä verrattiin useamman alaryhmän omaavia taustaryhmiä toisiinsa.

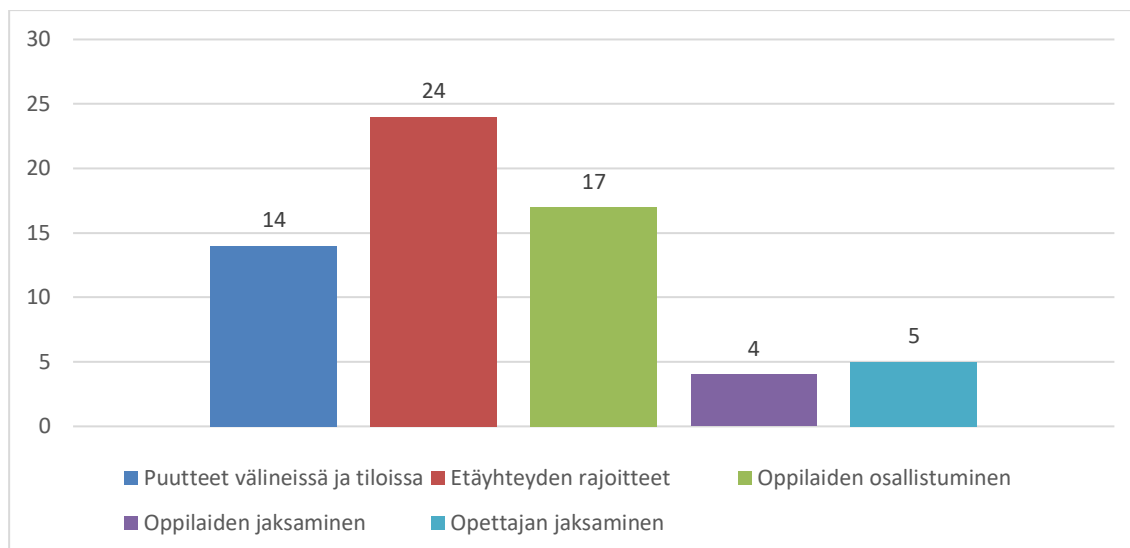
Taustaryhmiä oli yhteensä viisi, ja kolmesta ryhmästä löytyi tilastollisesti merkitseviä eroja yhden tai useamman summamuuttujan kohdalla. Summamuuttujista Musiikillinen kehitys ja Opettajien työ sisälsivät tilastollisesti merkitseviä eroja taustaryhmien välillä.

Taustamuuttujaryhmistä Opetuskoulun sijainti tai Opetuskoulun koko eivät olleet tilastollisesti merkitseviä yhdenkään summamuuttujan kohdalla.

6.1 Etäopetus

Eri ryhmien suhtautumista etäopetusajan hyötyihin tutkittaessa Opetuskokemus-ryhmässä muodostui tilastollisesti merkitsevä ero jäsenten välille $F(4, 33) = 5,37$; $p = 0,002$; $\eta^2 = 0,39$. Ero muihin ryhmiin näkyi erityisesti 11–30 vuotta opettaneiden ryhmässä, joissa muutamat vastaajat kokivat etäopetusajalla olleen myös hyötyjä lähiopetukseen nähden. Vähemmän aikaa opettaneiden (0–10 vuotta) tai kauemmin opettaneiden (>30 vuotta) mielestä etäopetuksella ei ollut lainkaan etuja normaaliajan opetukseen verrattaessa. Efektikoon perusteella voidaan sanoa opetuskokemuksen vaikutuksen vastauksiin olleen suurta (Tähtinen ym. 2020, 149). Muiden taustaryhmien kohdalla ei löytynyt tilastollisesti merkittäviä eroja etäopetusajan hyötyjen kokemisen suhteen. Vastaajista 79 % ($n=30$) arvioikin, ettei etäopetuksessa ollut etuja normaaliajan opetukseen verrattuna

Etäopetusta koskeviin avoimiin kysymyksiin *Minkälaisia harjoitteita toteutitte etäopetusaikana?* ja *Minkälaisia haasteita etäopetusaikana oli?* saatiin yhteensä 74 ($n=74$) vastausta. Vastaukset luokiteltiin viiteen kategoriaan: *Puutteet välineissä ja tiloissa*, *Etäyhteyden rajoitteet*, *Oppilaiden osallistuminen*, *Oppilaiden jaksaminen* ja *Opettajan jaksaminen*. Suurin osa vastauksista luokiteltiin Etäyhteyden rajoitteet -luokkaan (Kuvio 1).

Kuvio 1. Etäopetuksen haasteet

Puutteet välineissä ja tiloissa tuli ilmi useassa vastauksessa. Niissä kuvattiin muun muassa puutteita soittimistossa ja IT-laitteissa. Opettajien tulikin innovoida oppilaiden käyttöön soittimia ja sovelluksia, joita oppilaat pystyivät käyttämään olemassa olevilla resursseilla. Lisäksi haasteita aiheutti se, että osa oppilaista ei voinut musisoida kotonaan johtuen esimerkiksi sisarusten tai vanhempien etätöistä.

Oppilailla ei ollut soittimia käytettävissään. Osalla oli yhteinen laite sisaruksen kanssa, joten tehtäviä oli hankala tehdä muuten kuin tunnilla. Osalla ei ollut rauhallista tilaa oppitunnin aikana.

Vastaaja 11: aineenopettaja, suuri yhtenäiskoulu

Eräs oppilas sai käyttöönsä tasan kaksi vesilasiasia. Ei sillä Satusaunoja soitella, perhana.

Vastaaja 29: luokanopettaja & aineenopettaja, suuri yhtenäiskoulu

Etäyhteyden rajoitteet oli yleisin vastauksissa kuvatuista ilmiöistä. Yhdessä soittaminen ja laulaminen oli haastavaa, ellei mahdotonta, johtuen etäyhteyden viiveongelmasta. Myös suoritusten arviointi oli haasteellista. Lisäksi erinäiset yhteysongelmat ja oppilaiden osaamisen puute aiheutti haasteita opetukselle. 63 % (n=24) etäopetusaikana opettaneista arvioi kuitenkin oppilaiden osanneen käyttää teknologiaa hyvin ja vain 13 % (n=5) huonosti.

Kuva tökkii, ääni häipy, kaikki eivät osanneet tulla teamsiin oikeaan aikaan, ei osattu palauttaa tehtävää, kotona kiellettiin soittaminen koska vanhemmat tekivät etätöitä.

Vastaaja 14: aineenopettaja, suuri yhtenäiskoulu

Oppilaiden osallistuminen ja sen seuraamisen haasteet aiheuttivat huolta vastaajissa. Kaikki oppilaat eivät aina ilmestyneet etäopetustunneille. Kaikissa kouluissa ei saanut vaatia oppilaita pitämään kameraa päällä opetuksen aikana. Osa oppilaista kyllä saapui tunnin alkuun paikalle nimenhuutoon, mutta ”jätti pädin komeroon eikä oikeasti osallistunut tunneille” sen jälkeen. Arviointia toteutettiin lähes pelkästään oppilaiden tekemien tehtävien perusteella. Opettajat kokivat itsensä kyvyttömiksi edistämään oppimista etäyhteyden päästä.

Se, mitä kotona tapahtuu, oli täysin arvailun varassa. Suurin osa ei pitänyt / halunnut pitää kameraa päällä, ja sain kontaktin tunnin aikana vain silloin tällöin kyselemällä ja tunnin alun nimenhuudolla. Yhteinen musisointikokemus oli mahdoton toteuttaa ääniviiveen, vaihtelevien kotiolojen ja puuttuvien välineiden vuoksi. Ihan pepusta pääosin, vuorovaikutus oli olematonta, ja koin tosi suurelta osin todella kamalana sen, että oppilaat olivat näkymättömissä ja minun kannatteleva vaikutukseni melko olematon.

Vastaaja 36: aineenopettaja, suuri yhtenäiskoulu

Oppilaiden jaksamisessa huoletti tehtävien tekeminen ja palauttaminen ajoissa. Joissain perheissä musiikkia ei oltu koettu erityisen tärkeäksi oppiaineeksi etäopetusjakson aikana. Osa opettajista pyrki huomioimaan oppilaiden työkuormaa, ja he olivat suunnitelleet musiikintunneille lähinnä palauttavia ja rentouttavia harjoitteita muun koulutyön tasapainoksi. *Opettajien jaksamisen* puute korostui erityisesti teetettyjen tehtävien tarkistamiseen liittyen.

Opetan myös terveystietoa, ja työpäivät venyivät tosi pitkiksi, kun joka päivä piti tarkistaa noin 150 oppilaan tehtävät ja antaa niistä palautetta. Varsinkin musiikissa joutui myös koko ajan itse kehrittelemään uutta sähköistä materiaalia. Musiikin opetuksen luonne muuttui tosi paljon, kun kaikilla oppilailla ei ollut soittimia käytössä, eikä yhteislauluakaan voitu harrastaa. Osa oppilaista lusmuili, eikä tahtonut saada tehtäviä tehtyä - ainakaan ajoissa.

Vastaaja 18, aineenopettaja, pieni yläkoulu

Ihan järkyttävää opettaa hybridinä. Tehtäviä palautui jopa puolenyön aikaan. Nukuin enää neljä tuntia yössä eikä ollut omaa elämää, sillä piti valmistella, antaa jokaiselle kivaa palautetta. Pelkkää työtä.

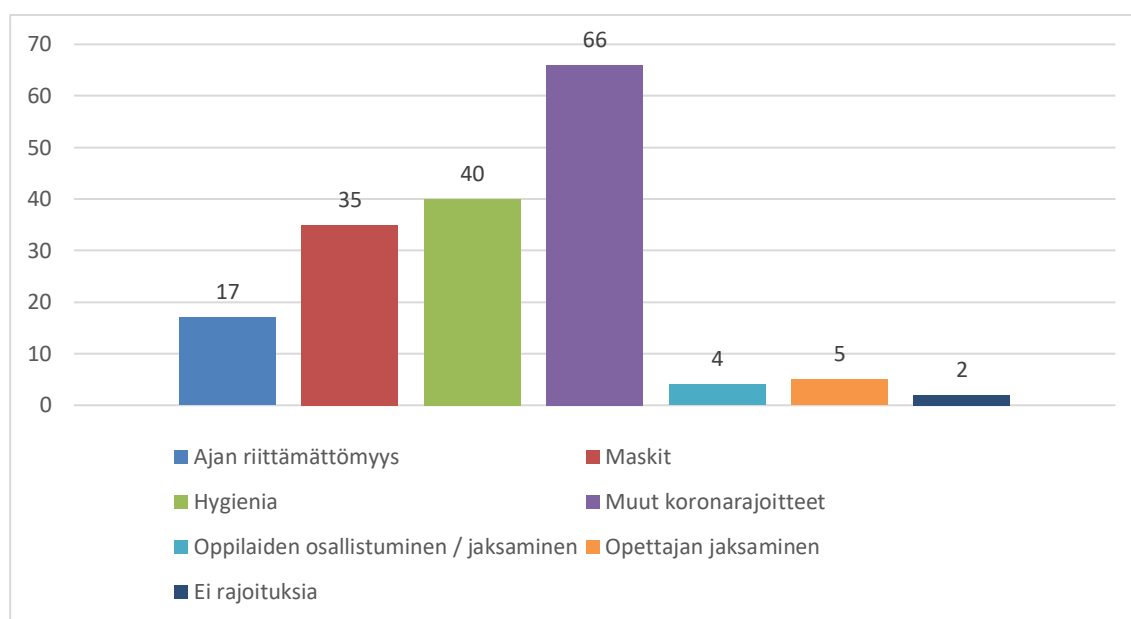
Vastaaja 42, aineenopettaja, suuri yläkoulu

Edellisissä vastauksissa tiivistyy lähes kaikkien eri luokkien piirteet. Useista negatiivisista ilmiöistä huolimatta vastaajat kuvasivat etäopetusajan harjoitteita kattavasti ja myös positiiviseen sävyyn. Harva vastanneista oli tyytynyt toteuttamaan etäopetusta vain yhdellä tavalla.

6.2 Lähiopetus

Verratessa naisten ja miesten kokemuksia toisiinsa havaittiin tilastollisesti merkitsevä ero Lähiopetus-summamuuttujassa $t(43) = 1,85$; $p = 0,036$. Naisten kokemus lähiopetuksesta oli kielteisempi ($ka=26,47$) miesten kokemukseen ($ka=22,71$) verrattuna. Muiden taustaryhmien kohdalla ei löytynyt tilastollisesti merkitseviä eroja lähiopetuksen summamuuttujassa.

Lähiopetukseen liittyvät laadulliset kysymykset *Minkälaisia haasteita musiikin lähiopetuksessa on ollut koronarajoituksista johtuen ja Minkälaisia musiikin lähiopetukseen vaikuttavia koronarajoituksia koulussanne on ollut?* keräsivät yhteensä 87 ($n=87$) vastausta. Vastauksista nousseet ilmiöt luokiteltiin seitsemään kategoriaan: *Ajan riittämättömyys, Maskit, Hygienia, Muut koronarajoitteet, Oppilaiden osallistuminen / jaksaminen, Opettajan jaksaminen ja Ei rajoituksia*. Suurin osa vastauksista ($n=66$) luokiteltiin Muut koronarajoitteet -luokkaan (Kuvio 2).

Kuvio 2. Lähiopetuksen haasteet

Ajan riittämättömyys tuli ilmi moneenkin eri asiaan liittyen. Tunnin alussa ylimääräistä aikaa kului muun muassa maskien laittamiseen ja käsien pesuun. Soitinten desinfiointi oli yksi yleisimmistä aikaa vievistä asioista. Joissain kouluissa soittimia ei saanut vaihtaa ollenkaan kesken oppitunnin. Jos soittimia sai vaihtaa, ne tuli usein desinfioida vaihtojen yhteydessä. Kysymykseen *29 Kuinka paljon aikaa koronatoimet ovat vieneet musiikintunneilta?* 45 % ($n=21$) vastasi aikaa menneen 5 minuuttia ja 49 % ($n=23$) 10 minuuttia.

Oppilaat eivät välttämättä jaksaneet opiskella tavalliseen tapaan esimerkiksi maskeista johtuen. Tämäkin tuli huomioida tuntien suunnittelussa, ja siinäkin kului opetusaikaa varsinaisen musiikinopiskelun ulkopuolisiin asioihin.

Musiikin opetukseen 45 min on muutenkin erittäin lyhyt aika, joten kun siitä menee käsienpesuun ja desinfiointiin sekä maskien laittamiseen n. 10 min, on mahdotonta ehtiä tehdä yhtä paljon kuin normaalisti ehtisi.

Vastaaja 4: opettajaopiskelija, suuri yhtenäiskoulu

Maskit aiheuttivat ongelmia erityisesti laulamissa. Joissain kouluissa laulua ei saanut harjoittaa ollenkaan ainakaan tietynä aikana. Kun laulua sai harjoittaa, oppilaiden tuli useimmiten käyttää maskia. Kysymykseen *30 Miten olette harjoitelleet laulua kasvomaskeiden kanssa?* 34 % (n=16) vastasi, että maskien kanssa on laulettu vähän, mutta se ei ole tuntunut mielekkäältä. Osassa kouluista laulaminen oli ollut kokonaan kiellettyä (15 %, n=7). Toisaalta 11 % vastanneista (n=5) kertoi, ettei oppilaat ole käyttäneet kasvomaskeja.

Maskit aiheuttivat haittaa paitsi itse laulamille, myös arvioinnille. Opettajan oli jälleen haastava arvioida oppilaita, jos hän ei voinut nähdä, kuka lauloi ja kuka ei. Maskit häiritsivät myös opettajan työskentelyä, sillä se peittää kasvojen ilmeet ja eleet.

Maskien pito vaikeuttaa laulamista ja ilmaisua. Kaksoistunnilla on pakko käydä välillä ulkona oppilaiden kanssa, muuten ei jakseta. Laulukielto marraskuun lopusta 2020 syyskuuhun 2021 oli halvaannuttava.

Vastaaja 36: aineenopettaja, suuri yhtenäiskoulu

Hygieni-luokka sisälsi havainnot desinfiointeista ja käsien pesuista. Tähän kului paitsi aikaa, mutta jatkuva desinfiointi myös vahingoitti niin soittimia kuin oppilaiden käsiäkin. Jotkut vastaajista kertoi oppilaiden suhtautuneen välinpitämättömästi hygieni-asioihin.

Maskien ja Hygienian lisäksi *Muut koronarajoitteet* -luokkaan luokiteltiin suurin osa vastauksista. Siihen sisältyi esimerkiksi turvaväleihin, istumajärjestykseen ja esityskieltoon liittyvät havainnot. Joissain kouluissa laulaminen, nokkahuilun soitto ja soitinten vaihtaminen kesken tunnin oli ollut kiellettyä pitkiäkin aikoja. Rajoitusten ja kieltojen epäselvyys ja epäloogisuus aiheuttivat omat haasteensa opetuksen toteuttamisessa.

Vaikka turvavälien pitäminen koulussa onkin käytännössä mahdotonta ja tunnillakin opiskelijat istuvat kuin sillit suolassa. Olen pitäytynyt opettamasta esimerkiksi sellaisia musiikkiliikuntaan liittyviä asioita, joissa oppilaiden tulee koskea toisia oppilaita, tai minun tulee koskea oppilaita (esim. käsien yhteen

lyöminen toisen kanssa). Meille ei ole tullut nyt laulamiseen tiettyä ohjeistusta, mutta osan ryhmistä käyttäessä maskia hyvin vähän, olen jättänyt laulattamisen pois nyt joululoman jälkeen. Syksyllä laulettiin kyllä.

Vastaaja 32: aineenopettaja, pieni yläkoulu

Oppilaiden osallistuminen / jaksaminen oli erityisesti jaksamisen osalta huomattavasti vähemmän edustettuna lähiopetuksen vastauksissa etäopetukseen verrattuna. Yhden vastaajan mukaan oppilaiden taakkana on ollut etäopetusaikana opitut toimintatavat, ja niistä seurannut esiintymisjännitys:

Laulukielto on tosi pahasti rampauttanut musiikin opetusta, etenkin musapainotteisilla luokilla. Ei saa esiintyä livenä - ramppikuume kivunnut taivaisiin. Myös oppilaiden vaatimukset omasta live-esiintymisestä ihan järjettömiä, kun vertaavat nauhoitettuihin esiintymisiin, joissa voi ottaa uudelleen ja muutenkin viilata ihan eri tavalla.

Vastaaja 7: aineenopettaja, pieni yhtenäiskoulu

Opettajan jaksaminen oli havainnoissa mitattuna saman verran esillä, mutta suhteutettuna kokonaisvastausmääriin jonkin verran vähemmän esillä etäopetusaikaan verrattuna. Soitinten desinfiointi oli usein opettajan vastuulla, ja tähän kului ylimääräistä tuntien ulkopuolista aikaa. Myös suunnittelutyöhön meni enemmän aikaa johtuen rajoituksista ja niiden huomioimisesta. Rajoitukset myös muuttuivat paikoin tiheäänkin tahtiin, joten myös jo tehdyt suunnitelmat menivät silloin tällöin uusiksi. Osa rajoituksista tuntui opettajista kohtuuttomilta, ja se vaikutti myös osaltaan opettajien jaksamiseen.

Yksi hulluimmista asioista on ollut "turvavälien" vaatiminen. Meillä ei ole sellaista määrää neliöitä musiikkiluokassa että turvavälejä olisi mitenkään mahdollista säilyttää. Lisäksi oppilaat ovat toistensa lähellä kaikissa muissakin tilanteissa. Talvella 2020–21 tuli vielä sellainen hullu vaatimus, että tuolit ja pulpetit pitäisi kaikki asettaa samaan suuntaan kohti taulua. Kokeilin sitä yhdellä tunnilla, ja totesin, että se oli aivan hölmöä. Oppilaat kääntyivät toisiaan kohti, ja hakivat kontaktia paljon enemmän kuin normaalisti käyttämässäni piirimuodossa.

Vastaaja 36: aineenopettaja, suuri yhtenäiskoulu

Lähiopetuksessa negatiivisia havaintoja löytyi enemmän johtuen osittain kysymyksenasettelusta. Kummassakin lähiopetuksen avoimessa kysymyksessä kysyttiin suoraan koronan aiheuttamista haasteista. Toisessa etäopetusajan kysymyksessä pyydettiin haasteiden sijaan kuvaamaan käytettyjä opetusmuotoja. Muutamassa lähiopetusajan vastauksessa (n=2) ei musiikinopetukseen vaikuttavia rajoituksia ollut mainittu ollenkaan.

6.3 Musiikinopettajien työ

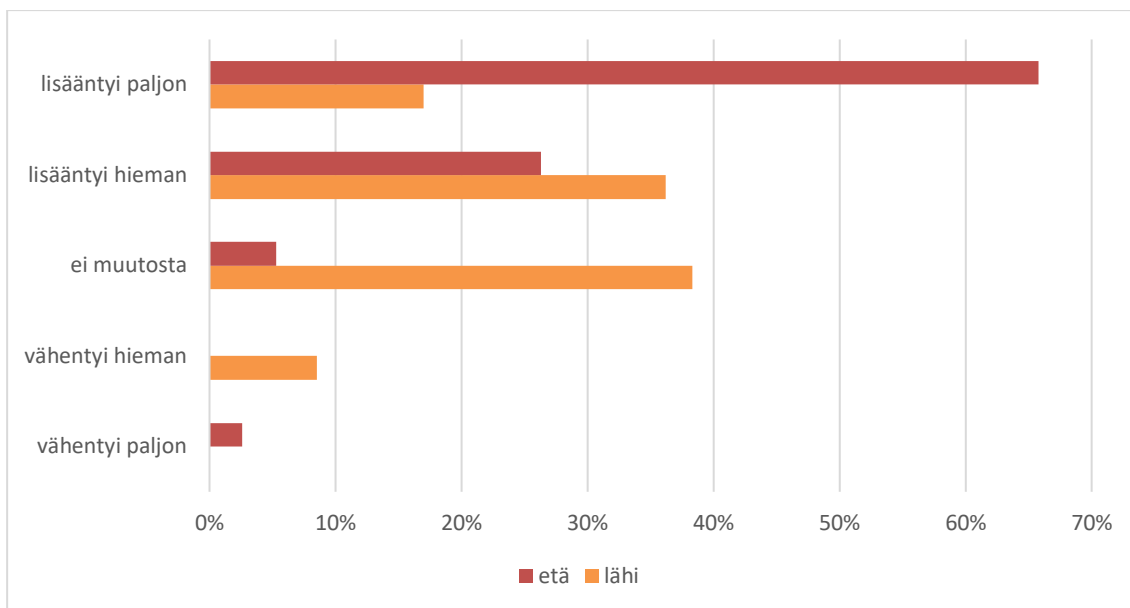
Toimenkuva-ryhmän sisällä löytyi tilastollisesti merkitsevä ero Opettajien työ - summamuuttujan kohdalla. Toimenkuvan vaikutus vastauksiin oli suuri ($F(3, 43) = 5,08$; $p = 0,004$; $\eta^2 = 0,26$). Selittävänä tekijänä tälle oli musiikin aineenopettajien ja opettajaopiskelijoiden ryhmän välinen ero (Tukey $p = 0,004$). Aineenopettajat vastasivat musiikinopettajan työhön liittyviin kysymyksiin negatiivisemmin ($\bar{x}=22,71$) kuin opettajaopiskelijat ($\bar{x}=13,83$).

Myös Opetuskokemus-ryhmän sisällä löytyi tilastollisesti merkitsevä ero ryhmien välillä ($F(4, 42) = 17,32$; $p = <0,001$; $\eta^2 = 0,62$). Tämän eron selittävänä tekijänä oli 0–5 vuotta opettaneiden vähemmän negatiiviset vastaukset ($\bar{x}=13,43$) muihin ryhmiin ($\bar{x}=23,68$) verrattuna (Tukey: $p = <0,001$).

Ikä-ryhmä vaikutti alustavissa tarkasteluissa mukailevan pitkälti Opetuskokemus-ryhmää. Niinpä ei ole ihme, että myös ikäryhmät erosivat tilastollisesti merkitsevästi Opettajien työn suhteen ($F(4, 42) = 10,43$; $p = <0,001$). Iän vaikutus vastauksiin oli suurta ($\eta^2 = 0,50$). Ero näkyi jälleen nuorimpien 20–29-vuotiaiden vastaajien ryhmässä ($\bar{x}=13,36$) muihin ryhmiin ($\bar{x}=23,03$) verratessa.

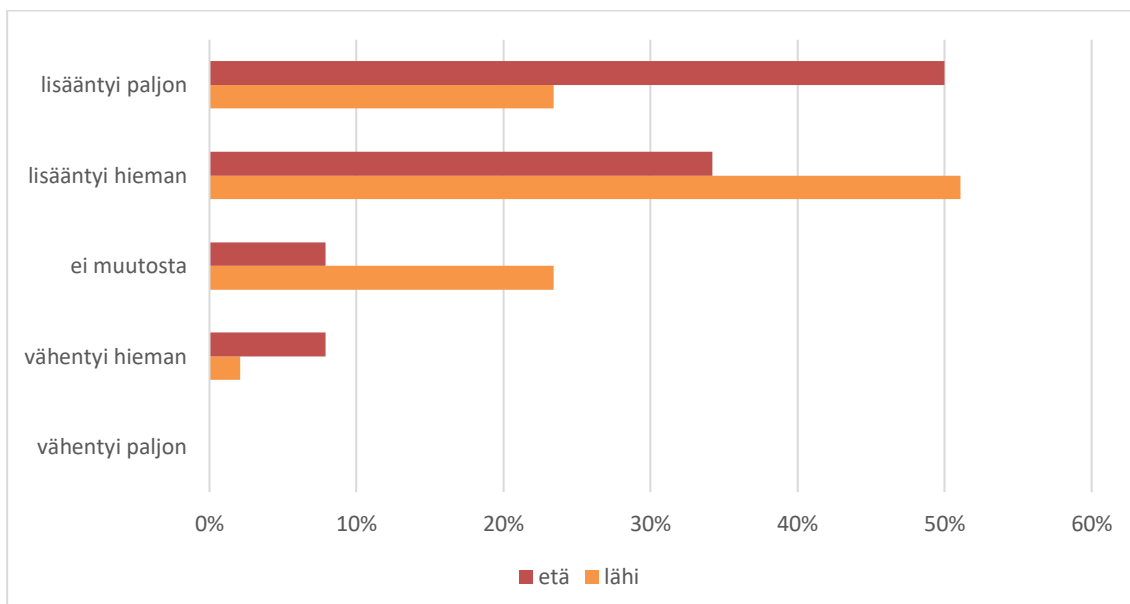
Vastaajilta kysyttiin myös, miten he kokivat työhön käyttämänsä ajan muuttuneen koronan eri aikoina. Vastauksia pyydettiin 5-portaisella Likert-asteikolla (vähentyi paljon–lisääntyi paljon). Tämä kysymys esitettiin sekä etäopetuksen että lähiopetuksen konteksteissa.

Etäopetuksessa valtaosan, 66 % ($n=25$), mielestä työhön käytetty aika oli lisääntynyt paljon. Lähiopetuksessa enemmistö, 38 % ($n=18$), oli sitä mieltä, että työhön käytetty aika ei ollut muuttunut normaaliaikaan verrattuna. Lähes yhtä suuri joukko, 36 % ($n=17$), oli toisaalta sitä mieltä, että työhön käytetty aika lisääntyi hieman lähiopetuksessa. Jakaumat on esitetty kuviossa 3.

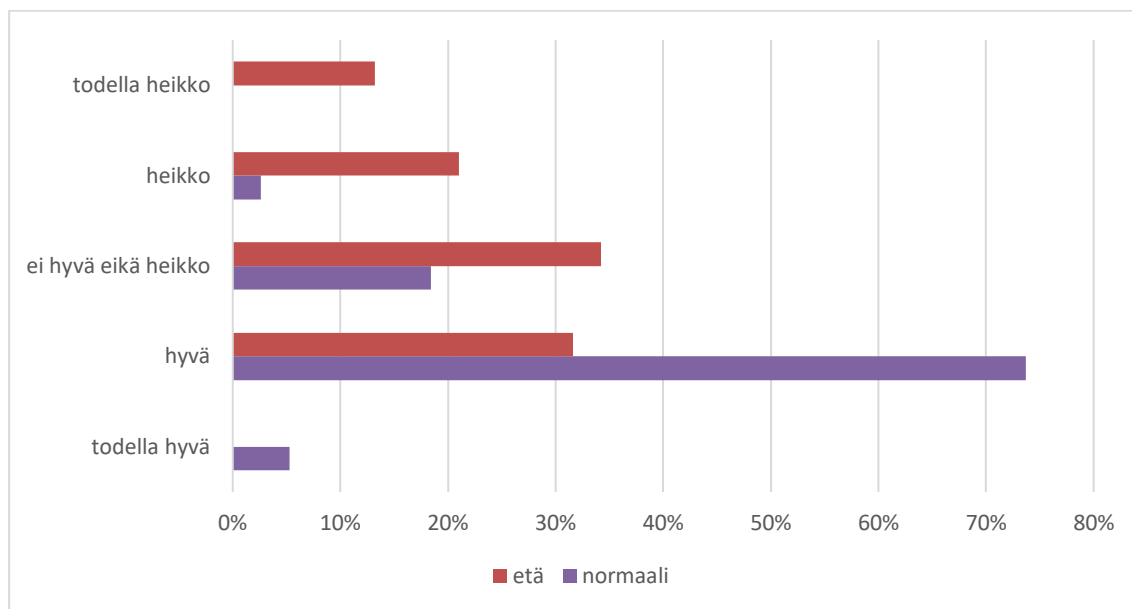
Kuvio 3. Muuttuiko työhön käyttämäsi aika määrällisesti kyseisenä aikana?

Työn kuormittavuuteen liittyen kysyttiin, miten vastaajat kokivat sen verrattuna normaaliaikaan. Etäaikana tasan puolet vastaajista (50 %, n=19) oli sitä mieltä, että työ oli erittäin kuormittavaa normaaliaikaan verrattuna. Lähiopetusaikana puolestaan niukan enemmistön (51 %, n=24) mukaan työ oli kuormittavampaa kuin normaaliaikana. Osuudet kuviossa 4.

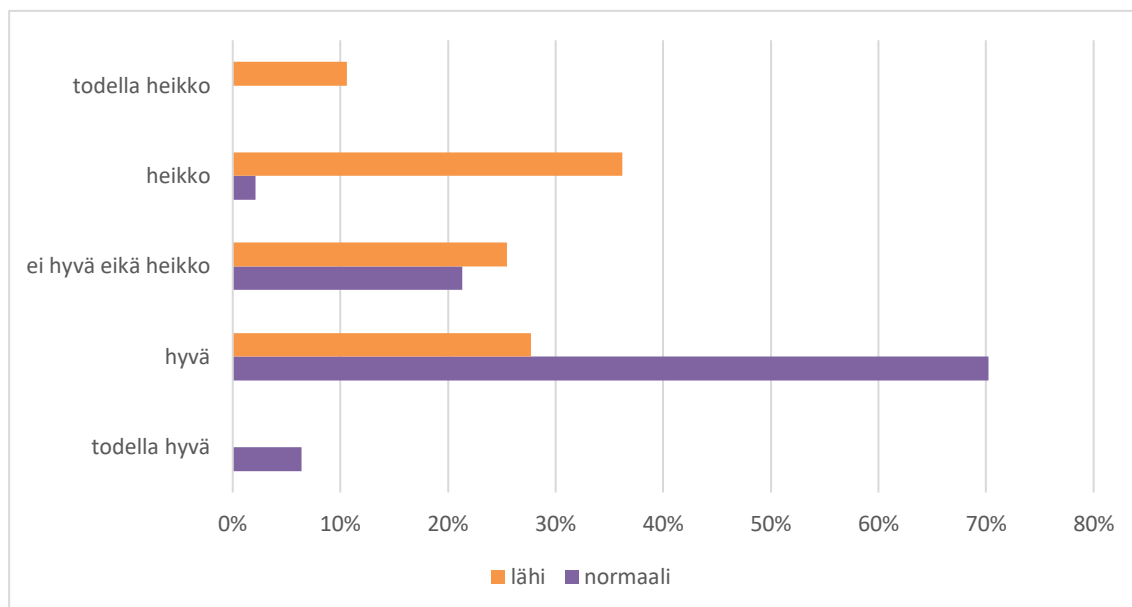
Kuvio 4. Millaisena koet työn kuormittavuuden kokonaisuudessaan kyseisenä aikana verrattuna normaaliaikaan?

Työssäjaksamisen suhteen vastaajia pyydettiin vertaamaan etäopetuksen ja lähiopetuksen työssäjaksamistaan normaaliaikaan. Etäopetusajan työssäjaksaminen jakautui kutakuinkin kolmeen yhtä suureen osuuteen: *hyvä*, *ei hyvä eikä heikko* ja *heikko tai todella heikko*. Normaalinaikana 74 % (n=28) koki työssäjaksamisensa olleen hyvällä tasolla. (kts. Kuvio 5).

Kuvio 5. Millaisena koet oman työssäjaksamisesi kyseisenä aikana?

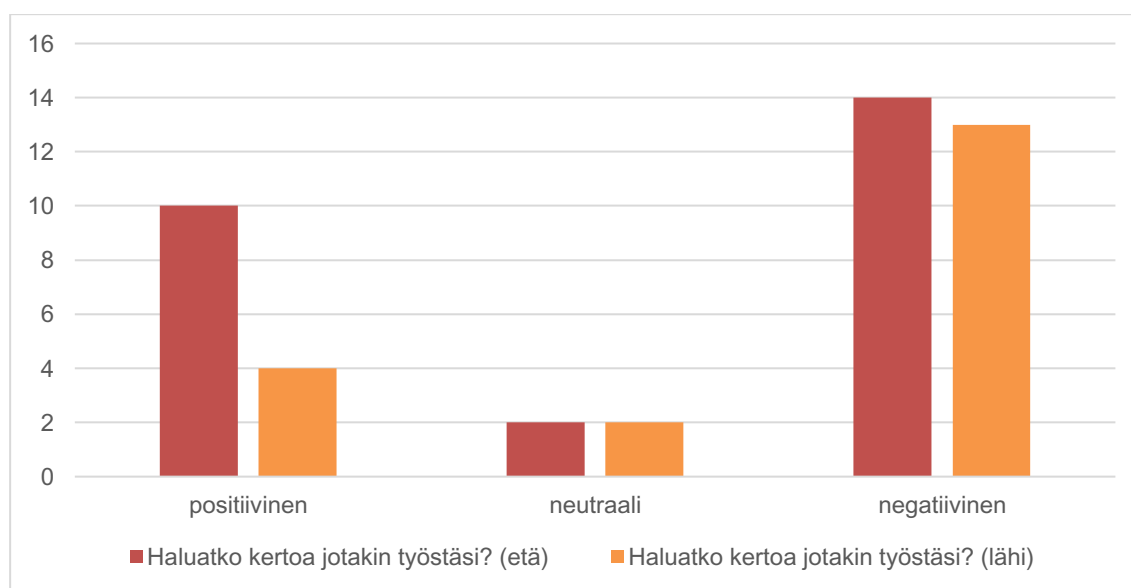
Lähiopetusjakson työssäjaksaminen jakautui tasaisemmin välille *todella heikko*–*hyvä*. Myös tämän kysymyksen selvästi suurin osa vastaajista (70 %, n=33) koki normaaliajan jaksamisensa hyväksi (kts. Kuvio 6).

Kuvio 6. Millaisena koet oman työssäjaksamisesi etäaikaana verrattuna normaaliaikaan?

Koetko itse oppineesi jotain uutta? -kysymysten vastaukset olivat melko yksiselitteisiä. 97 % (n=37) etäopetusaikana opettaneista oli mielestään oppinut jotain uutta. Lähiopetusaikana prosentuaalisesti hieman harvempi, 85 % (n=40) vastaajista, oli oppinut jotain uutta.

Avoimeen kysymykseen *Haluatko kertoa jotakin työstäsi?* saatiin etäopetuksen ja lähiopetuksen konteksteissa yhteensä 47 vastausta (n=47). Vastauksista kaksi jätettiin luokittelematta, sillä niissä ei kuvattu koronan vaikutuksia opettajien työhön. Molempien kysymysten vastauksista enemmistö luokiteltiin *negatiiviseksi*. Etäopetusta koskenut kysymys sai paljon myös *positiiviseksi* luokiteltuja vastauksia. (Kuvio 7)

Kuvio 7. Opettajien työ -osion laadullisten kysymysten vastaukset luokiteltuina kolmeen ryhmään.

Etäopetusaikana positiivisuutta koettiin erityisesti siinä, että tuolloin oli pakon edessä opeteltu uusia opetusmetodeja, joita voi mahdollisesti hyödyntää myös pandemian jälkeisenä aikana.

Uusi tilanne nähtiin myös mahdollisuutena tietyille oppilaille ja ryhmille:

Mukavaa oli huomata, että osa aremmista oppilaista pääsi etäkoulun kautta tuomaan omaa osaamistaan paremmin esiin kuin lähiopetuksessa. Monet videoivat innolla omia laulu- ja rytmiikkaharjoituksiaan, ja uskalsivat tuoda itsestään esiin ihan uusia vahvuuksia. Näin tapahtui etenkin sellaisissa luokissa, joissa ryhmähenki oli lähiopetuksessa heikko, eikä yhteismusisointi tahtonut sujua.

Vastaaja 18: aineenopettaja, pieni yläkoulu

Opettajat, joiden digitaidot olivat hyvät jo ennen etäopetusjaksoa kokivat positiivisena sen, että heidän ei etäopetuksen alkaessa tarvinnut tehdä valtavaa digiloikkaa. Vastaajista 76 % (n=29) arvioikin oman teknologiankäyttönsä sujuneen hyvin tai erinomaisesti. Positiivista heidän kannaltaan oli myös se, että heistä oli ollut hyötyä työyhteisössä tämän uuden tilanteen edessä:

Koin ajan mielenkiintoisena uutena haasteena. Sain hyödyntää osaamistani ja koin olevani tärkeämpi osa työyhteisöä, sillä pystyin jakamaan tietoaani ja olemaan apuna.

Vastaaja 37: luokanopettaja & aineenopettaja, pieni alakoulu

Etäopetusajan työhön liittyi myös negatiivisia piirteitä. Vastauksissa kuvailtiin työkuorman kasvua ja uusien rutiinien luomisen tuomaa taakkaa. Työnkuvan kuvattiin muuttuneen ”kirjallisten ohjeiden antamiseksi ja valtavien tehtäväpalautusmäärien arvioinniksi”. Tähän tehtävien luomiseen ja tarkistamiseen saattoi kulua huomattava määrä aikaa, kuten yksi vastaajista kuvasi:

Kuormittavinta etäopetuksessa oli tehtävien tekeminen ja niiden tarkistaminen. Koska arviointi perustui osalla pelkkään etäilyyn, oli tehtävien oltava sellaisia, että ne voi myös arvioida. Kun illassa tarkistat 50–70 tehtävää, olet aika poikki.

Vastaaja 17: aineenopettaja, suuri yläkoulu

Lähiopetusajan avointen kysymysten vastauksia tarkastellessa voi huomata, miten annetut vastaukset ovat taittuneet lähes kokonaan kohti negatiivista (Kuvio 7). Vastauksista nousi toiveet paluusta normaaliaikaan ilman maskeja ja huolta sairastumisesta.

Rajoitukset koettiin myös osittain epäoikeudenmukaisiksi, kun joissain kouluissa esimerkiksi liikunnan tunneilla oli voitu opiskella ilman maskeja, mutta musiikin tunnilla maskeja oli pitänyt käyttää. Vastauksista ilmeni myös tyytymättömyyttä asetettujen opetustavoitteiden toteutumattomuuteen. Eräs vastaajista nosti esiin työn rajaamisen tärkeyden poikkeusaikana:

Oman työn rajaaminen on tullut entistä tärkeämmäksi, koska rajoitukset kaikkine hulluuksineen ja ristiriitaisuuksineen ovat vieneet tavattomasti voimavaroja.

Vastaaja 36: aineenopettaja, suuri yhtenäiskoulu

Vastaus luokiteltiin kuuluvaksi sekä positiiviseen että negatiiviseen ryhmään, jos siitä löytyi havaintoja kumpaankin suuntaan. Osassa vastauksista toinen puoli oli vahvemmin esillä kuin toinen, mutta tätä painotusta ei tässä luokittelussa huomioitu.

Digitaalisen materiaalin luominen on ollut työlästä mutta opettavaa. Esitysten ääni- ja videotalliointi on ollut hyödyllistä opittavaa. Mutta ainainen venyminen joka suuntaan kyllä syö motivaatiota ja jaksamista todella pahasti, vaikka tähän mennessä olen yrittänyt keksiä ja jaksaa ja jaksaa ja olla positiivinen oppilaiden kanssa ja nauraa kaikelle hulluudelle. Koulumme liikunnanopettajat ovat kaikki vaihtuneet pandemian aikana - vakituksessa virkasuhteessa olleet myös. Me musamaikat vaan jaksetaan ja venytään.

Vastaaja 7: aineenopettaja, pieni yhtenäiskoulu

Kaiken kaikkiaan korona oli selvästi muuttanut opettajien arkea negatiivisesti sen eri aikoina. Toisaalta vastauksista kävi ilmi myös esimerkiksi etäopetusajan myötä tapahtuneessa digiloikassa koetut positiiviset puolet.

6.4 Opetussuunnitelma ja arviointi

Musiikillinen kehitys -summamuuttujassa löytyi tilastollisesti merkitsevä ero Toimenkuva-ryhmän sisällä. Toimenkuvan vaikutus vastauksiin oli suuri ($F(3, 43) = 4,23$; $p = 0,010$; $\eta^2 = 0,23$). Selittäväenä tekijänä tälle oli musiikin aineenopettajien ja opettajaopiskelijoiden ryhmien välinen ero (Tukey $p = 0,006$). Aineenopettajat vastasivat musiikilliseen kehitykseen liittyviin kysymyksiin negatiivisemmin ($ka=20,33$) kuin opettajaopiskelijat ($ka=12,33$).

Myös Opetuskokemus-ryhmän sisällä löytyi tilastollisesti merkitsevä ero. Siinäkin ryhmien erot olivat suuria ($F(4, 42) = 9,72$; $p = <0,001$; $\eta^2 = 0,48$). Jälleen nuorimman ryhmän edustajat vastasivat kysymyksiin vähemmän negatiivisesti ($ka=12,00$) muihin ryhmiin verrattuna ($ka=20,77$).

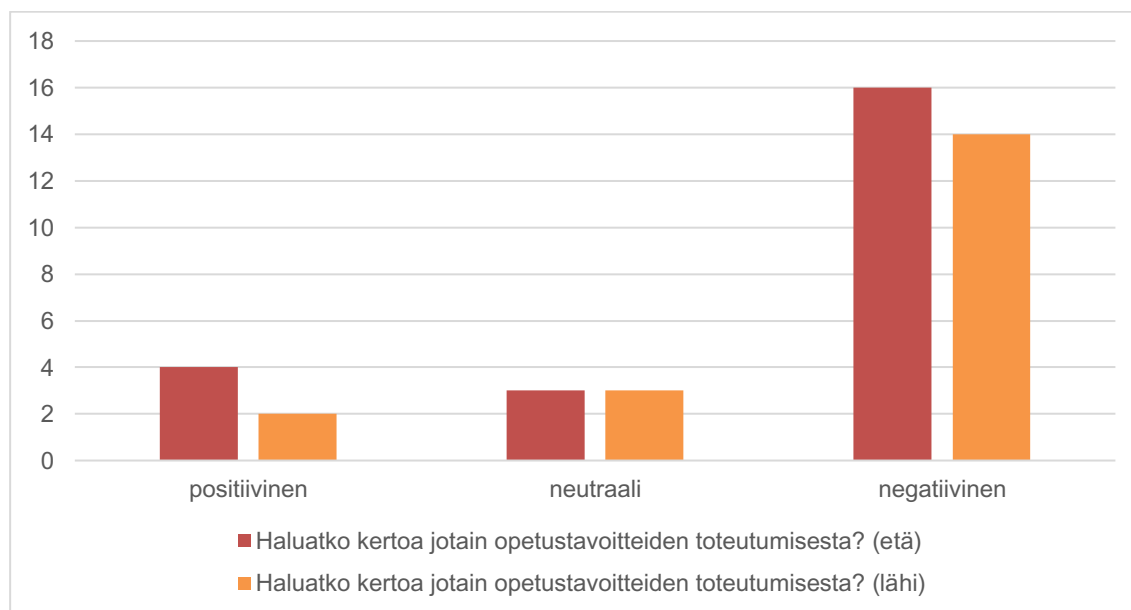
Opetussuunnitelman tavoitteisiin liittyen kysyttiin, Onko opetussuunnitelman tavoitteista pitänyt tinkiä korona-aikana. Etäopetusaikana lähes kaikki vastaajista (95 %, $n=36$) olivat joutuneet tinkimään tavoitteista. Lähiopetusaikana vain hieman yli puolet (55 %, $n=26$) oli joutunut tinkimään opetussuunnitelman opetustavoitteista.

Opettajien näkemyksiä oppilaiden musiikillisesta kehityksestä tarkasteltiin kahdessa kysymyksessä etä- ja lähiopetuksen konteksteissa. *Koetko, että kyseinen aika on vaikuttanut oppilaiden musiikilliseen kehitykseen negatiivisesti?* -kysymykseen saatiin näistä selvempi tulos: 82 % etäopetuksessa ($n=31$) ja 74 % lähiopetuksessa ($n=35$) opettaneista oli sitä mieltä, että kyseinen aika oli vaikuttanut oppilaiden musiikilliseen kehitykseen negatiivisesti. *Koetko, että kyseisen ajan oppilailta ei voida vaatia samoja tavoitteita esimerkiksi 6. tai 9. luokan lopussa, kuin normaalin ajan oppilailta?* -kysymyksen vastukset jakaantuivat tasaisemmin.

Etäopetuksessa 63 % (n=24) ja lähiopetuksessa opettaneista 57 % (n=27) oli sitä mieltä, ettei oppilailta voida vaatia samoja taitoja kuin normaaliajan oppilailta.

Suurin ero etäopetuksen ja lähiopetuksen välillä oli arviointiin liittyvissä kysymyksissä. Etäaikana 87 % (n=33) ilmoitti alentaneensa opetuksen arviointikriteerejä, kun lähiopetuksessa vastaava lukema oli vain 53 % (n=25). Lisäksi kysyttiin, oliko vastaajat käyttäneet kyseisen ajan arviointiaineistoa vain silloin, jos se olisi korottanut oppilaan arvosanaa. Tähän vastasi myöntävästi etäaikana opettaneista 55 % (n=21). Lähiopetuksessa opettaneista enemmistö, 77 % (n=36), oli käyttänyt aineistoa kaikissa tapauksissa.

Avoimeen kysymykseen *Haluatko kertoa jotain opetustavoitteiden toteutumisesta?* saatiin etäopetuksen ja lähiopetuksen konteksteissa yhteensä 42 (n=42) vastausta. Selkeä enemmistö sekä etäopetusta että lähiopetusta koskeneiden kysymysten vastauksista luokiteltiin negatiivisiksi (Kuvio 8).

Kuvio 8 Opetustavoiteosion laadullisten kysymysten vastaukset luokiteltuna kolmeen ryhmään.

Negatiivisissa vastauksissa korostui korona-ajan haasteiden konkretia. Etäopetusaikana haasteita opetustavoitteiden toteuttamisessa aiheutti erityisesti se, ettei etäyhteyden välityksellä ollut mahdollista toteuttaa tiettyjä harjoitteita kuten yhteislaulua, ja se, ettei oppilailta ollut kotonaan musiikinopetuksessa tarvittavaa välineistöä:

No, osa opsista jäi kokonaan toteutumatta, koska välineistöä ei ollut kotona eikä yhteismusisointi ollut mahdollista. Musiikki on sosiaalinen aine (varsinkin alakoulussa)!!!

Vastaaja 46: aineenopettaja, suuri alakoulu

Taito- ja taideaineesta tuli olosuhteiden pakosta enemmänkin lukuaine.

Vastaaja 45: aineenopettaja, pieni yläkoulu

Myös arvioinnin toteutumisesta oltiin etäopetusajan vastauksissa huolissaan:

Tavoitteiden toteutumista esim. tuntityöskentelyn ja soittotehtävien osaamisen kannalta oli lähes mahdotonta tämän kaltaisessa opetuksessa arvioida.

Vastaaja 4: opettajaopiskelija, suuri yhtenäiskoulu

Näytöt jäivät hyvin vaihtelevaksi oppilaasta riippuen eivätkä olleet vertailukelpoisia. Sain arviointiohjeen, että numeroa ei tulisi laskea etäopetusjakson näyttöjen perusteella.

Vastaaja 13: aineenopettaja, suuri yhtenäiskoulu

Lähiopetusajan opetustavoitteiden toteutumista koskeneet vastaukset eivät olleet sen positiivisempia. Laulukiellot kouluissa ja niiden aiheuttamat negatiiviset vaikutukset olivat huolenaiheiden keskiössä. Lisäksi erityisesti arvioinnin haasteet ja opetussuunnitelman toteutuminen mietitytti vastaajia.

Osa vastauksista (n=10) luokiteltiin kuuluvaksi sekä positiivinen- että negatiivinen-luokkiin. Usein näissä vastauksissa tunnistettiin digitaalisen kehityksen tuomat mahdollisuudet, mutta toisaalta harmiteltiin perinteisten opetusmuotojen kärsimistä.

[Paikkakuntani] 9 kk kestäneen laulukiellon vuoksi laulua ei voi arvioida ops:in kriteerein. Rytmiliikuntaa yms ei ole voinut tehdä kuin kaikki omalla paikallaan, joten musiikin yhteisöllinen vaikutus on todella haavoittunut korona-aikana. Digitaaliset tavoitteet ovat toteutuneet paremmin kuin ennen, mutta livemusisointi ja erityisesti yhdessä laulaminen on pulassa.

Vastaaja 7: aineenopettaja, pieni yhtenäiskoulu

Myös samaa asiaa tarkasteltaessa voitiin nähdä sekä positiivisia että negatiivisia ulottuvuuksia. Eräs vastaajista huomasi etäopetuksen sopineen toisille oppilaille paremmin kuin toisille:

Osa selviytyi hyvin ja jopa hyötyi etäopetuksesta, osa räpiköi ja muutama ei valitettavasti pysynyt pinnallakaan.

Vastaaja 19: aineenopettaja, suuri yhtenäiskoulu

Myös koulujen perinteisiä juhlia oli jouduttu perumaan tai muuttamaan etämällisiksi.

Kysymykseen 31 *Onko koulun juhlia pystytty järjestämään korona-aikana* yli puolet (68 %, n=32) vastasi, että juhlia on järjestetty ainoastaan etänä. Osassa vastaajien kouluista (11 %, n=5) juhlia ei oltu järjestetty ollenkaan korona-aikana.

Kaiken kaikkiaan korona-ajan opetustavoitteiden toteutumisesta ei tämän tutkimuksen perusteella noussut esiin paljoakaan positiivisia seikkoja.

7 Pohdinta

Koronan tiedettiin jo aiemman tutkimuksen perusteella muuttaneen kaikkea opetusta monilla eri tavoilla niin Suomessa kuin maailmallakin. Tämä tutkimus kohdistui spesifisti musiikin oppiaineeseen ja sen opettamiseen suomalaisessa peruskoulussa korona-aikana. Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa musiikkia opettaneiden kokemuksia, joita tarkasteltiin erityisesti korona-aikaisen etäopetuksen, lähiopetuksen, opettajien työn muutosten sekä opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumisen näkökulmista. Tutkimuksen tiedonkeruuvaihe toteutettiin keväällä 2022, jolloin koronaan liittyviä rajoituksia oli vielä voimassa.

Tämän luvun kappaleissa esitellään keskeiset tutkimustulokset ja niistä muodostetut johtopäätökset tutkimusongelmittain. Tuloksia verrataan tutkimuskirjallisuudessa esiintyneisiin havaintoihin. Lopuksi pohditaan vielä saatujen tulosten luotettavuutta ja yleistettävyyttä, sekä esitetään jatkotutkimusehdotuksia.

7.1 Johtopäätökset

Etäopetusaikana koetut haasteet liittyivät erityisesti etäyhteyden rajoitteisiin ja siihen, että oppilailta ei yksinkertaisesti ollut musiikinopiskeluun tarvittavaa välineistöä kuten soittimia kotonaan. Etäopetusaikaan liittynyt vastaus: ”Yksi oppilas sai käyttöönsä tasan kaksi vesilasiasia. Ei sillä Satusaunoja soitella, perhana” kuvasi tilanteen mahdottomuutta täydellisesti, ja sitä olisi voinut käyttää jopa tämän työn otsikkona.

Tässä tutkimuksessa lähes neljä viidestä etäopetusjakson aikana opettaneesta arvioi, ettei etäopetuksessa ollut etuja normaaliajan lähiopetukseen verrattuna. 11–30 vuotta opettaneiden ryhmässä osa vastaajista koki etäopetuksessa olleen myös hyötyjä, toisin kuin heitä vähemmän tai enemmän opettaneet vastaajat. Muiden taustaryhmien tai sukupuoliryhmien välillä ei löytynyt eroa tämän suhteen. Tämä tulos poikkesi aiemmasta tutkimuksesta (Calderón-Garrido & Gustems-Carnicer 2021), jossa miesopettajat kokivat etäopetuksen hyödyllisemmäksi kuin naisopettajat, ja vanhemmat opettajat kokivat sen vähemmän hyödylliseksi kuin nuoret opettajat.

Osasyynä tulosten erolle saattaa olla erot suomalaisten ja espanjalaisten musiikinopettajien välillä. Lisäksi tämän tutkimuksen otos oli huomattavasti pienempi kuin aiemmassa tutkimuksessa. Etäopetusosioon vastanneiden määrä oli vielä pienempi kuin tutkimuksen kokonaisotos (Taulukko 1). Se, ettei tässä tutkimuksessa sukupuoliryhmien välillä löytynyt

tilastollista eroa saattoi johtua myös siitä, että miesten osuus kaikista vastaajista oli vain noin 15 prosenttia. Ryhmien tilastollinen vertailu ei ole kovinkaan tarkoituksenmukaista, jos jotain ryhmää edustaa vain muutama vastaaja.

Laadullisissa tuloksissa etäopetuksen haasteiksi nousivat puutteet välineissä ja tiloissa, etäyhteyden rajoitteet sekä oppilaiden osallistuminen. Puutteet välineissä ja tiloissa oli ilmeinen ongelma etäopetukseen siirryttäessä. Opetushallituksen ohjeistus musiikinluokan varustelusta (2012) ei enää auttanut oppimista, kun oppiminen siirrettiin koulusta kotikontekstiin.

Etäyhteyden rajoitteet konkretisoituvat erityisellä tavalla juuri musiikin oppiaineessa. Etäyhteyden viiveen takia esimerkiksi samanaikaisen yhteissoiton toteuttaminen oli mahdotonta. Myös aiemmassa tutkimuksessa nousi esiin huoli siitä, miten musiikin etäopetuksessa voi käsitellä sisältöjä, joita etäyhteyden rajoitusten vuoksi ei ole mahdollista opettaa (Calderón-Garrido & Gustems-Carnicer 2021). Lisäksi erinäiset ongelmat yhteyksien ja tekniikan kanssa ovat varmasti tuttuja meille kaikille etäyhteyksien kanssa operoineille. Yhtälöön lisätään vielä se, että etäyhteyttä käyttämässä ja mahdollisia ongelmia ratkomassa on nuorimmillaan 7-vuotias oppilas, jolla ei ole välttämättä edes vanhempia apunaan. Oppilaiden riittämättömät etäopiskeluvalmiudet nousivat esiin myös KARVI:n raportissa etäopetuksen vaikutuksista (Goman ym. 2021). Tässä tutkimuksessa kuitenkin yli puolet vastanneista arvioi oppilaidensa osanseen käyttäviä etäopetusteknologiaa hyvin.

Myös oppilaiden osallistumisen seuraaminen etäyhteyden yli osoittautui haasteelliseksi. Peruskysymykset kuten se, että saako oppilasta vaatia pitämään kameraa päällä opetuksen aikana, olivat peruskoulun lisäksi esillä myös yliopistojen etäopetuksessa (Niilola 2020). Viime vuosina tehdyt tietosuojatoimet erityisesti EU:n tietosuoja-asetuksen, GDPR:n, myötä ovat varmasti lisänneet tietosuoja- ja tietoturva-ajattelua ajattelua niin kouluissa kuin kodeissakin, ja hyvä niin. Toisaalta kyseinen asetus on vielä niin uusi, että sen oppimiseen menee varmasti vielä jonkin aikaa. Asetus on mittasuhteiltaan hyvin laaja. Sen laajuus onkin johtanut osittain tilanteeseen, jossa lähes kaikki on kiellettyä, ellei sitä ole erikseen sallittu. Tämä ei tietysti vauhdita esimerkiksi uusien oppimistapojen kehitystä.

Oppilaiden jaksaminen etäopetusjakson aikana huoletti muutamaa avoimiin kysymyksiin vastannutta. Kaikissa perheissä musiikkia ei pidetty yhtä tärkeänä oppiaineena muihin verrattuna. Tämä havainto oli linjassa aiemman kansainvälisen tutkimuksen kanssa (Shaw & Mayo 2022).

Lähiopetuksessa musiikinopetusta hankaloittivat erinäiset koronarajoitukset, joita oltiin asetettu taudin leviämisen ehkäisemiseksi. Koronarajoitusten implementointi opetukseen aiheutti epäilemättä ponnisteluita ihan kaikkien oppiaineiden kohdalla. Musiikinopetuksen ominaispiirteet eivät ainakaan helpottaneet koronan huomioimista sen opiskelussa. Siinä missä esimerkiksi matematiikkaa opiskellaan yleensä kukin oppilas omalla paikallaan hiljaa istuen, musiikkia opiskellaan useimmiten isossa ryhmässä laulaen ja leikkien.

Naisten ja miesten kokemukset musiikinopettamisesta lähiopetuksessa olivat negatiivisempia kuin miesten. Tutkimuskirjallisuudessa ei tutkittu sukupuoliryhmien kokemusten eroja lähiopetuksen kontekstissa. Tulos on kuitenkin samankaltainen etäopetukseen kohdistuneen kansainvälisen tutkimuksen kanssa, jossa naisten kokemus etäopetuksen hyödyistä oli kielteisempi miehiin verrattuna (Calderón-Garrido & Gustems-Carnicer 2021). Muiden taustaryhmien kohdalla ei tässä tutkimuksessa löytynyt tilastollisesti merkitseviä eroja lähiopetuksen kokemisessa.

Lähiopetuksen avoimissa vastauksissa yleisimpiä teemoja olivat erinäisiin koronarajoituksiin liittyvät asiat. Maskit hankaloittivat erityisesti laulamista musiikintunneilla. Noin joka toisessa vastauksista kerrottiin maskien vaikeuttaneen laulamista huomattavasti tai että laulaminen on ollut kokonaan kiellettyä. Laulamisen lisäksi myös esimerkiksi nokkahuilun soittaminen maskin kanssa on tietysti mahdotonta. Laulamisen ja soittamisen lisäksi maskit haittasivat arviointia ja opettajan työskentelyä tunneilla.

Erinäiset musiikinopettamiseen liittyvät koronarajoitukset tulivat ilmi myös kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa (Cumberledge 2021; Underhill 2020). Kuvatut haasteet olivat hyvin samankaltaisia myös tässä tutkimuksessa. Aiemmissä kansainvälisissä tutkimuksissa mainittiin lisäksi, että musiikinopetusta oli vähennetty niin etäopetusaikana (Shaw & Mayo 2020) kuin lähiopetuksessakin (Underhill 2020). Tällaista ei ole kuitenkaan laajemmin raportoitu tapahtuneen Suomessa, vaan oppitunnit on pyritty järjestämään mahdollisuuksien mukaan opetussuunnitelman ja normaalin tuntijaon mukaisesti. Viitteitä musiikintuntien vähentämisestä ei noussut esiin myöskään tämän tutkimuksen puitteissa.

Maskien ohella muitakin koronarajoitteita mainittiin vastauksissa paljon. Turvavälejä, istumajärjestystä ja välineistön desinfiointia piti miettiä kaikkiin opetustilanteisiin liittyen. Esimerkiksi kahden metrin turvavälien huomioiminen missä tahansa opetustilassa on jo haaste itsessään. Musiikinluokassa vaikkapa kaikki bändisoittajat piti pystyä asettelemaan määrätyn turvavälin päähän toisistaan. Toisin kuin perinteisessä bändissä, musiikinluokassa esimerkiksi

rumpusettejä voi olla kolmet tai neljät, jotta mahdollisimman moni oppilas pääsee soittamaan niitä samanaikaisesti. Näin ollen jo pelkästään rumpaleista saadaan aikaiseksi stadionolosuhteita muistuttava asetelma. Musiikinopetuksen kannalta olennaista olisi kuitenkin se, että soittajat olisivat mahdollisimman lähellä, ei kaukana, toisistaan.

Rajoitukset ja kiellot olivat pandemian eri vaiheissa paikoin epäselviä ja epäloogisiakin, ja tämä näkyi myös vastauksissa. Rajoitukset myös muuttuivat lyhyelläkin varoitusajalla. Kritiikkiä rajoituksia kohtaan esitettiin myös aiemmassa kansainvälisessä tutkimuksessa (Daubney & Fautley 2021).

Opetukseen käytettävissä olevan ajan riittämättömyys lähiopetuksessa mainittiin noin joka viidennessä vastauksessa. Edellä luetellut hygieniatoimet ja rajoitusten huomioiminen veivät aikaa varsinaiselta musiikinopetukselta. Jos hygieniatoimiin meni tunnin alussa ja lopussa yhteensä 10 minuuttia aikaa, niin 45 minuutin oppitunnista se vastaa jo yli 20 % osuutta. Opetustavoitteissa eteneminen saattoi tuntua opettajista hitaalta myös siksi, että erityisesti yhteissoitossa käytetty kiertopistetyöskentely oli osassa kouluista kiellettyä. Jos oppilas olisi normaaliaikana ehtinyt kiertää vaikkapa basso-, rumpu- ja kosketinsoitinpisteen yhden oppitunnin aikana, nyt piti tyytyä vain yhteen näistä.

Opettajien työ oli jatkuvassa muutoksessa korona-aikana. Ensin etäopetusjakson alussa opettajien tuli suunnitella opetuksensa sopivaksi etäopetukseen huomioiden muun muassa siihen liittyvät tekniset rajoitteet. Etäopetusaikana erityisesti tehtävien teettäminen ja tarkistaminen oli koettu raskaana niin tässä tutkimuksessa kuin tutkimuskirjallisuudessa (OAJ 2020). Lähiopetukseen siirryttäessä tuli huomioida uusia asioita, jotta opetus olisi mahdollisimman turvallista koronasta huolimatta. Lähiopetuksen vastauksissa erityisesti oppituntien suunnittelu voimassa olevien rajoitusten mukaisiksi oli lisännyt opettajien työtaakkaa normaaliaikaan verrattuna.

Vastaajien kokemuksia opettajien työstä korona-aikana vertailtaessa löytyi tilastollisesti merkitsevät erot toimenkuva-, opetuskokemus- ja ikä-taustaryhmien sisällä. Ryhmissä muista erosivat erityisesti opettajaopiskelijat, vähän opetuskokemusta omaavat ja iältään nuoret vastaajat, joiden kokemukset opettajan työstä korona-aikana olivat vähemmän negatiivisia kuin muiden ryhmien kokemukset. Syynä tälle erolle saattaa olla se, että muista eroavien ryhmien vastaajilla ei välttämättä ole juurikaan tai yhtään kokemusta niin sanotun normaaliajan opettamisesta. Näin ollen vastaajien on voinut olla vaikea arvioida sitä, millaista opetus normaaliaikana oikeastaan onkaan, ja mistä kaikesta korona-aikana oli jääty paitsi.

Muista eroavien ryhmien keskiarvojen ollessa lähes identtiset keskenään voidaan päätellä, että nämä kolme ryhmää koostuivat kutakuinkin samoista vastaajista. Myös tutkimuskirjallisuudessa opettajan ikä näyttäytyi merkitsevänä tekijänä musiikin etäopetuksen hyötyjä tutkittaessa. Mitä vanhempi opettaja oli, sitä vähemmän hän näki hyötyjä musiikin etäopetuksessa (Calderón-Garrido & Gustems-Carnicer 2021).

OAJ:n keväällä 2020 toteuttamassa tutkimuksessa opettajien työhön käyttämä aika oli lisääntynyt yli 90 % mielestä, ja yli 70 % mielestä se oli lisääntynyt paljon (OAJ 2020). Tämän tutkimuksen etäopetusjakson työajan lisääntymiseen liittyvät vastaukset mukailivat pitkälti aiempaa tutkimusta. Lähiopetusjaksossa työmäärä vaikutti tasaantuneen hieman etäopetusjaksosta. Tuolloin lähes puolet oli sitä mieltä, että työhön käytetty aika ei muuttunut tai että se jopa vähentyi hieman lähiopetuksessa normaaliaikaan verrattuna. Tämä tulos poikkesi kansallisesta koko opetusalaan kohdistuneesta työolobarometrasta, jonka mukaan työmäärä oli vuonna 2021 kasvanut vuoteen 2019 verrattuna (Golnick & Ilves 2022).

Työn kuormittavuus oli lisääntynyt etäopetusaikana yli 70 % mielestä joko paljon tai vähän normaaliaikaan verrattuna. Tämä tulos oli yhteneväinen Pyykkösen (2020) maisterintutkielman kanssa, jossa tutkittiin juuri musiikinopettajien kokemuksia etäopetusajasta. Lähiopetusaikana työn kuormittavuus tasaantui työhön käytetyn ajan tavoin. Tuolloin enää hieman yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että työn kuormittavuus oli lisääntynyt joka viidennen ollessa sitä mieltä, että työn kuormittavuudessa ei ollut muutosta normaaliaikaan verrattuna.

Työssäjaksamiseen liittyvät vastaukset etä- ja lähiopetusaikana olivat keskenään samankaltaisia. Etäopetuksessa noin 35 % koki työssäjaksamisensa heikoksi tai todella heikoksi. Tämä oli huomattavasti enemmän kuin aiemmassa kansallisessa tutkimuksessa, jossa noin 20 % vastanneista koki työssäjaksamisensa heikoksi (OAJ 2020).

Toisin kuin työmäärän ja työn kuormittavuuden kohdalla, työssäjaksaminen oli heikompaan lähiopetuksessa kuin etäopetusjakson aikana. Lähiopetuksessa opettaneista lähes puolet koki työssäjaksamisensa heikoksi tai todella heikoksi. Tähän voidaan löytää muutamiakin syitä. Ensinnäkin kaikki tutkittavat eivät vastanneet etäopetusta koskeneisiin kysymyksiin. Jos juuri heidän työssäjaksamisensa on ollut heikkoa, se näkyisikin ainoastaan lähiopetuksen kohdalla. Toisena syynä voidaan ajatella, että pitkä koronataistelu on heikentänyt vastaajien työssäjaksamista alun etäopetuksen jälkeen.

Avoimissa kysymyksissä, joissa vastaajia pyydettiin kertomaan omasta työstään, vastaukset sisälsivät enemmän negatiivisia kuin positiivisia havaintoja niin etä- kuin lähiopetuksessakin. Etäopetuksessa negatiivisia ja positiivisia havaintoja kirjattiin tasaisemmin, kun taas lähiopetuksessa selvä enemmistö oli negatiivisia havaintoja.

Vastauksista löytyi myös positiivisia havaintoja, erityisesti etäopetusaikana. Positiivisina havaintoina nousivatkin erityisesti maininnat uusista opetusmetodeista, joita oltiin opittu etäopetusjakson aikana, ja joita vastaajat voivat hyödyntää opetuksessa myös jatkossa. Tämän lisäksi vastaajista 97 % etäopetusaikana ja 85 % lähiopetusaikana koki oppineensa myös jotain uutta koronan myötä. Kansainvälisessä musiikin etäopetukseen kohdistuneessa tutkimuksessa 90 % vastanneista oli kokenut oppineensa jotain uutta (Calderón-Garrido & Gustems-Carnicer 2021), joten tämä tulos oli hyvin linjassa sen kanssa.

Voidaan kuitenkin todeta, että niin opettajien työmäärä, työhön käyttämä aika kuin työssäjaksaminenkin olivat tämän tutkimuksen tulosten mukaan huonolla tasolla. Vastaajista yli 75 % arvioi työssäjaksamisensa olleen hyvällä tai erittäin hyvällä tasolla ennen koronaa, ja etä- tai lähiopetuksessa enää vain noin 30 % arvioi jaksamisensa hyväksi.

Yksi mahdollinen syy musiikinopettajien huonoon työhyvinvointiin on opettajien kokemus työn merkityksellisydestä. Jos suuri osa opettajan ajasta on kulunut mahdottomilta tuntuvien esteiden väistelyyn, se voi laskea tunnetta työn merkityksellisydestä. Tämä aspekti tuli esiin kansainvälisessä tutkimuksessa (Shaw & Mayo 2022), mutta sitä ei erikseen tarkasteltu tämän tutkimuksen puitteissa.

Opetussuunnitelmassa (POPS 2014) mainitut musiikinopetuksen tavoitteet ovat olleet osaltaan uhattuna koko pandemian ajan. Etäopetusaikana peräti 95 % vastaajista kertoikin joutuneensa tinkimään opetussuunnitelmaan asetuista tavoitteista. Selvä enemmistö arvioi etäopetuksen vaikuttaneen oppilaiden musiikilliseen kehitykseen negatiivisesti. Hieman yli puolet arvioi, ettei etäopetuksessa opiskelleilta voida vaatia samoja tavoitteita 6. tai 9. luokan lopussa kuin normaaliajan oppilailta. Aiemmassa tutkimuksessa yli puolet peruskouluopettajista oli sitä mieltä, että kevään 2020 etäopetusjakso aiheutti suuria oppimisongelmia osalle oppilaista (OAJ 2020).

Lähiopetuksen suhteen esimerkiksi 1.–2.-luokkien oppimistavoitteissa mainittu ”luontevan hengityksen harjoittaminen” (POPS 2014) on ollut varmasti erittäin haastavaa, jos oppilaiden on pitänyt käyttää kasvomaskeja. Yhteissoittoon liittyen esimerkiksi kiertopistetyöskentely on

saattanut olla kokonaan kiellettyä terveysturvallisuuden vuoksi. Opetussuunnitelman mukaan yläkoulun musiikintunneilla on oltava mahdollisuus monipuoliseen musiikilliseen ilmaisuun ja musiikin tuottamiseen yksin ja muiden kanssa (POPS 2014). Tämän tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että nämä mahdollisuudet eivät ole olleet korona-aikana yhtä hyvät kuin normaaliaikana.

Lähiopetusaikana kuitenkin enää hieman yli puolet ilmoitti tinkineensä opetussuunnitelman tavoitteista. Sama trendi toistui musiikilliseen kehitykseen ja taitotavoitteisiin liittyen: Vaikka enemmistö oli samaa mieltä etäopetuksessa opettaneiden kanssa, niin suhteelliset osuudet laskivat etäopetukseen verrattuna. Tässäkin on huomionarvoista se, että kaikki vastaajat eivät olleet opettaneet musiikkia etäopetusjakson aikana, ja jo pelkästään se saattoi osaltaan vaikuttaa vastausjakaumiin.

Opettajaopiskelijat ja iältään nuorimpien vastaajien ryhmä koki korona-ajan muuttaneen oppilaiden musiikillista kehitystä vähemmän kuin muut vastaajaryhmät. Tämä tulos mukailee pitkälti opettajien työhön liittyviä tuloksia, ja mahdollisia syitä tälle erolle pohdittiin jo aiemmassa kappaleessa.

Myöskään se, että musiikin aineenopettajat nousivat keskiarvojen perusteella kriittisimmäksi vastaajaryhmäksi useassa vertailussa, ei ole mikään ihme. Esimerkiksi luokanopettajat ovat varmasti joutuneet kamppailemaan koronan kanssa enemmän tai vähemmän kaikkien opettamiensa aineiden kohdalla. Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin kuitenkin pelkästään musiikin oppiaineessa olleita muutoksia. Musiikin aineenopettajille ongelmat juuri musiikinopetuksessa konkretisoituvat luonnollisesti kirkkaimmin.

Viikoittaisen opetustyön lisäksi koulun juhlia kuten perinteisiä joulu- ja kevätjuhlia on monessa koulussa jouduttu järjestelemään uudella tavalla koronarajoitusten vuoksi useana juhlakertana peräkkäin. Juhlia on mahdollisesti järjestetty etänä tai hybridimallilla, tai pahimmassa tapauksessa ne ovat jääneet kokonaan välistä.

Noin neljä viidestä vastaajasta kertoi, että heidän kouluissaan juhlia oli järjestetty etämallilla tai että niitä ei ollut järjestetty ollenkaan. Koulun juhlat on mainittu oleellisena osana opetussuunnitelmassa (POPS 2014). Huoli koulun yhteisten tapahtumien kuten juhlien peruuntumisesta korona-aikana nousi esiin myös aiemmassa suomalaistutkimuksessa (Kyllönen ym. 2021).

Arviointiin liittyvät haasteet nousivat esiin niin etäopetuksen kuin lähiopetuksenkin konteksteissa. Etäopetuksessa arviointia voitiin toteuttaa lähes pelkästään oppilaiden tekemien tehtävien pohjalta. Lähiopetuksessa laulun arviointi oli haasteellista, sillä maskeista johtuen opettaja ei välttämättä tiennyt ketkä oppilaista osallistuivat laulamiseen tunneilla. Joissain kouluissa laulaminen oli ollut kokonaan kiellettyä. Opetussuunnitelman mukaan saadakseen yläkoulun päättöarvioinnissa arvosanan 8, oppilaan on osallistuttava yhteislauluun musiikintunneilla (POPS 2014). Aiemmassa tutkimuksessa opettajat kokivat arvioinnin olleen vaikeampaa korona-aikana normaaliajan opetukseen verrattuna (Goman ym. 2021), ja tämän tutkimuksen tulokset mukailivat tuota tulosta.

Tutkimuskirjallisuudessa nousi esiin havainto, jonka mukaan osassa suomalaiskouluista arviointikäytänteitä oli päätetty alentaa esimerkiksi niin, että etäopetuksesta annettava arviointi ei saisi alentaa oppilaiden arvosanoja (Ahtiainen ym. 2021). Etäopetusaikana opettaneista 87 % ilmoitti alentaneensa arviointikriteerejä, ja yli puolet käytti kevään 2020 arviointiaineistoa vain, jos se olisi nostanut oppilaan arvosanaa. Yhdysvalloissa 90 % musiikinopettajista keväällä 2020 joko ei antanut ollenkaan musiikin arvosanaa oppilailleen, tai antoi sen normaaliajasta muutetulla asteikolla (Shaw & Mayo 2022). Lähiopetuksessa hieman yli puolet tämän tutkimuksen vastaajista oli edelleen alentanut arviointikriteerejä. Kolme neljästä vastaajasta oli kuitenkin käyttänyt arviointiaineistoa joka tapauksessa, vaikka se olisi alentanut oppilaan arvosanaa.

7.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksessa pyrittiin huomioimaan hyvä tutkimuseettiikka sen kaikissa vaiheissa. Tutkimukseen osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen. Tutkimuksen kohteena olivat aikuiset, jotka voivat itse päättää omasta osallistumisestaan toisin kuin lapset. Kun osallistuminen on vapaaehtoista, ovat vastaajat olleet varmuudella motivoituneita osallistumaan siihen. Jos tutkimus olisi ollut pakollinen vaikkapa jonkin tietyn alueen koulujen opettajille, osan osallistumismotivaatio olisi perustunut juuri pakollisuuteen. Hyvä motivaatio välittyi erityisesti avoimien kysymysten kohdalla. Niihin ei tarvinnut vastata edetäkseen kyselyssä toisin kuin monivalintakysymyksiin, mutta siitä huolimatta avoimet kysymykset keräsivät kiitettävän määrän pitkiä ja laajojakin vastauksia. Vastaajat vastasivat keskimäärin viiteen avoimeen kysymykseen, ja yhteensä niihin saatiin 241 vastausta.

Osallistujien anonymiteetti samalla heikentää ja vahvistaa tutkimuksen luotettavuutta.

Toisaalta tutkija ei voi tarkistaa, ovatko kaikki vastaajat vastanneet rehellisesti, ja esimerkiksi

ylipäättään toimineet musiikinopettajana korona-aikana. Osallistuja tavoiteltiin kuitenkin suhteellisen rajatussa ympäristössä jakamalla tutkimuskutsua ryhmiin, joiden jäseninä oletettavasti on alalla työskenteleviä ihmisiä. Tutkimusta jaettiin myös kohdistetusti sellaisille henkilöille, joiden varmuudella tiedettiin opettaneen musiikkia korona-aikana.

Toisaalta vastaajien anonymiteettisuoja saattaa yleisesti ottaen edistää arkoina pidettyihin aiheisiin vastaamista rehellisesti. Tässä tutkimuksessa arkaluonteisia aiheita olivat esimerkiksi vastaajan oma arvio opetustavoitteiden toteutumisesta ja työssäjaksamisesta. Kun vastaukset kerätään anonymisti, ei tutkimukseen osallistuja joudu missään tapauksessa selittelemään mahdollisesti negatiivisia vastauksiaan esimerkiksi esihenkilölleen.

Tutkimuksessa hyödynnettiin menetelmätriangulaatiota yhdistämällä määrällisiä ja laadullisia tutkimusmenetelmiä. Laadullisen aineiston analyysi perustui tutkijalähtöiseen malliin. Sen luotettavuutta olisi voinut parantaa esimerkiksi tutkijatriangulaatiolla, jossa useampi tutkija olisi osallistunut analyysiin. Tällöin toisen tutkijan ajatukset ja näkökulmat olisivat saattaneet viedä analyysiä erilaiseen suuntaan, ja myös saadut tulokset olisivat saattaneet olla erilaisia (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Tutkimuksessa käytetty kysely oli tätä tutkimusta varten kehitetty. Se muodostettiin pääasiassa aiempien tutkimuksen pohjalta suomalaisen koulukontekstiin sovittaen. Vaikka kysely esitettiin huolellisesti ennen varsinaista tutkimusta, ei sen luotettavuus ole samalla tasolla valmiin standardisoidun mittarin kanssa. Tutkimuksen vastaajamäärä olisi voinut olla suurempi erityisesti tilastollisen analyysin kannalta, jolloin tulokset olisivat luotettavampia. Tilastollisissa analyyseissä ei löytynyt erityisen montaa tilastollisesti merkitsevää eroa vertailtujen ryhmien välillä. Saattaa toki olla, ettei eroja olisi löytynyt, vaikka vastaajina olisivat olleet kaikki suomessa musiikkia korona-aikana opettaneet. Toisaalta havaitut erot olisivat paremmin yleistettäviä, jos vastaajamäärä olisi ollut suurempi.

Tämän tutkimuksen luotettavuutta lisää puolestaan ajankohta, jolloin aineisto kerättiin. Korona oli aiheena vielä erittäin ajankohtainen keväällä 2022. Etäopetusjaksostakin oli kulunut aikaa vasta alle kaksi vuotta. Vaikka tutkimusta lähtisi toteuttamaan nyt vuotta myöhemmin uudestaan ja se tavoittaisi täsmälleen samat vastaajat, olisi vastaukset todennäköisesti jo muuttuneet jonkin verran johtuen ihmismuistin rajallisuudesta. Tässäkin tutkimuksessa voidaan jo kyseenalaistaa, miten luotettavasti opettajat pystyvät muistamaan esimerkiksi oman työssäjaksamisensa tason etäopetuksesta tai ennen sitä normaaliajalta.

7.3 Tutkimuksen merkitys ja jatkotutkimusehdotukset

Tämä tutkimus loi katsauksen musiikin oppiaineen opettamiseen ja sen haasteisiin korona-aikana suomalaisessa peruskoulussa. Erinäisiä koronaan liittyviä aiheita pyrittiin käsittelemään mahdollisimman kattavasti. Tutkimukseen vastanneet opettajat ja opettajaopiskelijat kuvasivat kokemiaan muutoksia avoimesti ja kattavasti. Erityisesti avoimiin kysymykseen saadut rehelliset vastaukset olivat tämän tutkimuksen parasta antia.

Tässä tutkimuksessa tutkittiin opettajien kokemusta. Vähintään yhtä mielenkiintoista olisi selvittää oppilaiden tai opiskelijoiden kokemuksia korona-aikaisesta musiikinopiskelusta. Aiemmassa tutkimuksessa musiikin yliopisto-opiskelijat suhtautuivat hyvin negatiivisesti musiikin opiskeluun etäopetuksessa (Ozer & Ustun 2020).

Koronapandemiaan liittyvää kotimaista tutkimusta kartoittaessa ei voinut olla huomaamatta, miten musiikin oppiaine kuten myös muut taito- ja taideaineet loistivat poissaolollaan monesta peruskoulukontekstiin liittyvästä raportista. Suomalaiseen kontekstiin asettuvalla tutkimuksella aiheesta olisi siis vielä tilaa ja tilaustakin. Toisaalta tutkimusta voisi laajentaa esimerkiksi pohjoismaiseen tai eurooppalaiseen kontekstiin. Tuolloin huomioon tulisi toki ottaa eri maiden erilaiset koronastrategiat ja niiden mahdolliset vaikutukset tuloksiin.

Yksi mielenkiintoinen tutkimuskulma olisi myös korona-ajan aiheuttamat mahdolliset pitkäaikaisvaikutukset musiikinopiskelussa. Onko koronan jälkeen päästy ”takaisin entiseen”, vai onko mahdollinen koronan aiheuttama oppimisvaje tullut jäädäkseen. Aihetta sivuttiin hieman tämänkin tutkimuksen puitteissa, mutta se vaatisi osakseen kattavaa jatkotutkimusta.

Lopuksi

Tämän tutkimuksen tulokset olivat pitkälti negatiivisia havaintoja musiikinopetuksen kokemista haasteista. Nyt keväällä 2023 pandemiatilanne on toistaiseksi tasaantunut ja päivän uutiset liittyvät aivan toisenlaisiin globaaleihin kriiseihin. Voinkin myöntää, että työtä viimeistellessäni palaaminen näihin korona-aikaisiin tunnelmiin tekstimuodossa oli yllättävänkin raskas kokemus. Sitä se on ollut epäilemättä myös opettajille ja oppilaille, jotka taistelivat läpi korona-ajan.

Toisaalta siinä, että globaali pandemia sattui juuri nyt, voidaan nähdä myös positiivisia puolia. Jos vastaava olisi tapahtunut esimerkiksi 20 vuotta sitten, olisi etäopetuksen kanssa oltu vielä huomattavasti haastavamman tilanteen edessä. Internet oli silloin vielä melko alkutekijöissään ainakin nykypäivään verrattuna. Esimerkiksi YouTube aloitti toimintansa vasta vuonna 2005. Kouluissa oli iPadien ja läppäreiden sijaan ehkä yksi yhteinen ATK-luokka, jossa saattoi olla yhteensä noin 20 tietokonetta. Tiedonvälitykseen kodin ja koulun välillä käytettiin Wilman sijaan reissuvihkoa. Olisiko etäopetuksen opetusmateriaalit toimitettu koteihin mahdollisesti kirjepostina? Läheskään kaikilla oppilailla ei taatusti ollut omaa kännykkää, mutta onneksi kodeissa oli yleensä lankapuhelin, johon soittamalla opettajat olisivat voineet seurata oppimisen etenemistä.

Lopuksi haluan vielä kiittää tämän tutkimuksen syntyyn myötävaikuttaneita. Ensimmäkin kiitos graduohjaajalleni Marjaana Veermansille ohjauksesta ja kannustuksesta läpi graduprosessin. Suurkiitos kaikille tutkimukseen ja sen esitestaukseen osallistuneille. Kiitos työnantajalleni Markus Nurmelle mahdollisuudesta opiskella ja samalla edistää työuraa.

Kiitos Emilialle, Onnille ja ”mandariinille” kaikesta.

Lähteet

- Ahtiainen, R., Asikainen, M., Heikonen, L., Hienonen, N., Hotulainen, R., Lindfors, P., Lindgren, E., Lintuvuori, M., Kinnunen, J., Koivuhovi, S., Oinas, S., Rimpelä, A. & Vainikainen, M.-P. (2021). *Koulunkäynti, opetus ja hyvinvointi kouluuyhteisössä koronaepidemian aikana: Tuloksia syksyn 2020 aineistonkeruusta*. Tampereen yliopisto, Helsingin yliopisto.
- Ahtiainen, R., Asikainen, M., Heikonen, L., Hienonen, N., Hotulainen, R., Lindfors, P., Lindgren, E., Lintuvuori, M., Oinas, S., Rimpelä, A. & Vainikainen, M.-P. (2020). *Koulunkäynti, opetus ja hyvinvointi kouluuyhteisössä koronaepidemian aikana: Ensitulokset*. Helsingin yliopisto.
- Calderón-Garrido, D. & Gustems-Carnicer, J. (2021). Adaptations of music education in primary and secondary school due to COVID-19: the experience in Spain. *Music Education Research*, 23(2), 139–150. <https://doi.org/10.1080/14613808.2021.1902488>
- Cumberledge, J. P. (2021). Band Together: How College Marching Band Students Perceived Community During the COVID-19 Pandemic. *Update: Applications of Research in Music Education*, 39(3), 67–74. <https://doi.org/10.1177/87551233211003839>
- Daubney, A. & Fautley, M. (2020). Editorial Research: Music education in a time of pandemic. *British Journal of Music Education*, 37(2), 107–114. <https://doi.org/10.1017/S0265051720000133>
- Daubney, A. & Fautley, M. (2021). U-turns in the fog: the unfolding story of the impact of COVID-19 on music education in England and the UK. *British Journal of Music Education*, 38(1), 3–12. <http://dx.doi.org/10.1017/S0265051721000048>
- Golnick, T. & Ilves, V. (2022). *Opetusalan työolobarometri 2021* (Nro 2021; Opetusalan työolobarometri). OAJ. <https://www.oaj.fi/arjessa/tyohyvinvointi/tutkimustietoa-opetusalan-tyooloista/>

- Goman, J., Huusko, M., Isoaho, K., Lehikko, A., Metsämuuronen, J., Rumpu, N., Seppälä, H., Venäläinen, S. & Åkerlund, C. (2021). *Poikkeuksellisten opetusjärjestelyjen vaikutukset tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen eri koulutusasteilla, Osa III: Kansallisen arvioinnin yhteenveto ja suositukset*. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.
- Jokivuori, P. & Hietala, R. (2007). *Määrällisiä tarinoita: monimuuttujamenetelmien käyttö ja tulkinta*. WSOY.
- Kajander, R. (12.3.2020). Lue lista hallituksen suosituksista koronaviruksen leviämisen hillitsemiseksi. *Yle Uutiset*. <https://yle.fi/uutiset/3-11253784>
- Kyllönen, M., Soukainen, U., Tahvanainen, R. & Karlsson, O. (2021). *Perusopetus syksyllä 2021 viikko 36* (raportti Nro 36/2021; Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen tilannekuva). Aluehallintovirasto.
- Louhivuori, J., Paananen, P. & Väkevä, L. (toim.). (2009). *Musiikkikasvatus: näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen*. Suomen musiikkikasvatusseura - FiSME r.y.
- Metsämuuronen, J. (2003). *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä* (2. uud. p.). Methelp.
- Niilola, M. (13.7.2020). Professori: Yliopiston etätenttien kameravalvonta ja paikannustietojen vaatiminen loukkaavat opiskelijan kotirauhaa ja perusoikeuksia. *Yle Uutiset*. <https://yle.fi/a/3-11445294>
- Nummenmaa, L. (2009). *Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät* (1. p., uud. laitos.). Tammi.
- OAJ. (2020). *OAJ:n kysely: Yksittäisillä oppijoilla vaikeuksia, opetus sujuu etänä pääosin hyvin*. <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/2020/koronavirus-kysely/>

- Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n muuttamisesta, 793/2018 (2018). <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180793>
- OPH. (2012). *Musiikin tuntijako perusopetuksessa*. Opetushallitus.
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/musiikin-tuntijako-perusopetuksessa>
- Ozer, B. & Ustun, E. (2020). Evaluation of Students' Views on the Covid-19 Distance Education Process in Music Departments of Fine Arts Faculties. *Asian Journal of Education and Training*, 6(3), 556–568.
<https://doi.org/10.20448/journal.522.2020.63.556.568>
- Peltonen, H. (1.12.2020). Korkeakouluille yhteinen ohje etätenttien valvonnasta – keväällä Oulun yliopiston etätentistä poliisille tehty ilmoitus ei johtanut esitutkintaan. *Lapin Kansa*. <https://www.lapinkansa.fi/korkeakouluille-yhteinen-ohje-etatenttien-valvonna/3152317>
- POPS. (2014). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*. Opetushallitus.
- Pyykkönen, H. (2020). *Musiikkia koronan aikaan ; musiikinopettajien kokemuksia poikkeustilan aikaisesta etäopetuksesta*. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/71743>
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_4.html
- Shaw, R. D. & Mayo, W. (2022). Music education and distance learning during COVID-19: a survey. *Arts Education Policy Review*, 123(3), 143–152.
<https://doi.org/10.1080/10632913.2021.1931597>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Kustannusosakeyhtiö Tammi.

- Tähtinen, J., Laakkonen, E., Broberg, M. & Tähtinen, R. (2020). *Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita* (2. uudistettu painos.). Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos.
- Underhill, J. (2020). *The Heart of the school is missing*. Incorporated Society of Musicians.
https://www.ism.org/images/files/ISM_UK-Music-Teachers-survey-report_Dec-2020_A4_ONLINE-2.pdf
- UNESCO. (29.4.2020). *1.3 billion learners are still affected by school or university closures, as educational institutions start reopening around the world, says UNESCO*.
<https://en.unesco.org/news/13-billion-learners-are-still-affected-school-university-closures-educational-institutions>
- Unkari, J. (2012). *Musiikin opetustilojen suunnitteluopas* (Vsk. 2012). Opetushallitus.
<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/musiikin-opetustilojen-suunnitteluopas>
- Valtioneuvosto. (2020). *Pääministeri Marinin puhe eduskunnassa 17.3.2020*.
<https://valtioneuvosto.fi/-/10616/paaministeri-marinin-puhe-eduskunnassa-17-3-2020>
- Vehkalahti, K. (2014). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Finn Lectura.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Taustatiedot

1. Toimenkuva

- luokanopettaja
- musiikin aineenopettaja (yläkoulu)
- luokanopettaja & musiikin aineenopettaja
- opettajaopiskelija
- muu, mikä _____

2. Opetuskokemus

- 0–5 vuotta
- 6–10 vuotta
- 11–20 vuotta
- 21–30 vuotta
- > 30 vuotta

3. Ikä

- 20–29 vuotta
- 30–39 vuotta
- 40–49 vuotta
- 50–59 vuotta
- > 60 vuotta

4. Sukupuoli

- nainen
- mies
- muu
- en halua sanoa

5. Koulu jossa opetan sijaitsee:

- Etelä-Suomi
- Itä-Suomi
- Lappi
- Lounais-Suomi
- Länsi- / Sisä-Suomi
- Pohjois-Suomi

6. Koulu jossa opetan on...

- kyläkoulu
- pieni alakoulu
- pieni yläkoulu
- pieni yhtenäiskoulu
- suuri alakoulu
- suuri yläkoulu
- suuri yhtenäiskoulu

7. (lisätietoja)

Seuraava osio koskee musiikin etäopetusta korona-aikana.

8. Oletko opettanut musiikkia etäopetuksessa keväällä 2020 tai myöhemmin?

- kyllä
- en

Seuraavat kysymykset koskevat musiikin ETÄOPETUSTA korona-aikana:

Etäopetus**9. Miten pääasiassa toteutit musiikinopetusta etäaikana?**

- Yhteiset videokonferenssit koko ryhmän / luokan kesken. (Zoom, Teams, Meet...)

- Olin tavattavissa etänä musiikin tunnin ajan, jolloin halukkaat pystyivät kysymään apua tehtävien tekoon.
- Lähetin oppilaille tehtäviä, joita he pystyivät tekemään silloin, kun heille parhaiten sopii. Oppilaat voivat kysyä minulta apua lähettämällä viestejä.
- Muu, mikä? _____

10. Miten teknologian käyttäminen etäopetuksessa sujui sinulta?

- Erinomaisesti
- Hyvin
- Ei hyvin eikä huonosti
- Huonosti
- Erittäin huonosti

11. Miten teknologian käyttäminen etäopetuksessa sujui oppilailtasi?

- Erinomaisesti
- Hyvin
- Ei hyvin eikä huonosti
- Huonosti
- Erittäin huonosti

12. Koetko, että musiikin etäopetuksessa on ollut etuja verrattuna normaaliajan opetukseen?

- kyllä
- en

13. Minkälaisia harjoitteita toteutitte etäopetusaikana?

14. Minkälaisia haasteita etäopetusaikana oli?

Seuraavat kysymykset koskevat musiikin ETÄOPETUSTA korona-aikana:

Opetustavoitteet (etäopetus)

15. Oletko joutunut tinkimään opetussuunnitelman opetustavoitteista kyseisenä aikana?

- en
- kyllä

16. Koetko, että kyseinen aika on vaikuttanut oppilaiden musiikilliseen kehitykseen negatiivisesti?

- en
- kyllä

17. Oletko löyhentänyt arviointikriteerejäsi kyseisenä aikana?

- en
- kyllä

18. Oletko käyttänyt kyseisenä aikana kerättyä arviointiaineistoa vain silloin, jos se korottaisi oppilaan arvosanaa?

- en
 kyllä

19. Koetko, että kyseisen ajan oppilailta ei voida vaatia samoja taitotavoitteita esimerkiksi 6. tai 9. luokan lopussa, kuin normaalin ajan oppilailta?

- en
 kyllä

20. Haluatko kertoa jotain opetustavoitteiden toteutumisesta kyseisenä aikana?

Seuraavat kysymykset koskevat musiikin ETÄOPETUSTA korona-aikana:

Työn muutos (etäopetus)

21. Muuttuiko työhön käyttämäsi aika määrällisesti kyseisenä aikana?

- vähentyi paljon
 vähentyi hieman
 ei muutosta
 lisääntyi hieman
 lisääntyi paljon

22. Millaisena koet työn kuormittavuuden kokonaisuudessaan kyseisenä aikana verrattuna normaaliaikaan?

- huomattavasti kevyempää
- kevyempää
- ei muutosta
- kuormittavampaa
- erittäin kuormittavaa

23. Millaisena koet oman työssäjaksamisesi kyseisenä aikana?

- todella hyvä
- hyvä
- ei hyvä eikä heikko
- heikko
- todella heikko

24. Millaisena koet oman työssäjaksamisesi ennen korona-aikaa?

- todella hyvä
- hyvä
- ei hyvä eikä heikko
- heikko
- todella heikko

25. Koetko oppineesi itse jotain uutta kyseisenä aikana?

- kyllä
- en

26. Haluatko kertoa jotakin työstäsi kyseisenä aikana?

Seuraava osio koskee musiikin lähiopetusta korona-aikana.

27. Oletko opettanut musiikkia lähiopetuksessa korona-aikana?

kyllä

en

Seuraavat kysymykset koskevat musiikin LÄHIOPETUSTA korona-aikana:

Lähiopetus

28. Minä seuraavista ajankohdista koulussanne on ollut musiikin opetukseen vaikuttavia koronatoimia?

ei rajoituksia

syksy 2020

kevät 2021

syksy 2021

kevät 2022

29. Kuinka paljon aikaa koronatoimet (maskit, käsipesut, desinfiointit...) ovat vieneet musiikin tunneilla keskimäärin silloin, kun niitä on ollut?

30. Miten olette harjoitelleet laulua kasvomaskien kanssa?

- Oppilaat eivät ole käyttäneet kasvomaskeja.
- Kasvomaskien kanssa ollaan laulettu ilman suurempia ongelmia.
- Kasvomaskien kanssa ollaan laulettu vähän, laulaminen ei ole tuntunut mielekkäältä.
- Emme ole laulaneet kasvomaskeista johtuen.
- Laulaminen on ollut kiellettyä.
- Muu, mikä? _____

31. Onko koulun juhlia pystytty järjestämään korona-aikana?

- Ainakin yksi isompi juhla ollaan jo pystytty järjestämään normaalisti.
- Juhlia on järjestetty vain oppilaiden ja henkilökunnan kesken.
- Juhlia on järjestetty etänä.
- Juhlia ei ole järjestetty lainkaan.
- Muu, mikä? _____

32. Minkälaisia musiikin lähiopetukseen vaikuttavia koronarajoituksia koulussanne on ollut?

33. Minkälaisia haasteita musiikin lähiopetuksessa on ollut koronarajoituksista johtuen?

Seuraavat kysymykset koskevat musiikin LÄHIOPETUSTA korona-aikana:

Opetustavoitteet (lähiopetus)

34. Oletko joutunut tinkimään opetussuunnitelman opetustavoitteista kyseisenä aikana?

- en
 kyllä

35. Koetko, että kyseinen aika on vaikuttanut oppilaiden musiikilliseen kehitykseen negatiivisesti?

- en
 kyllä

36. Oletko löyhentänyt arviointikriteerejäsi kyseisenä aikana?

- en
 kyllä

37. Oletko käyttänyt kyseisenä aikana kerättyä arviointiaineistoa vain silloin, jos se korottaisi oppilaan arvosanaa?

- en
 kyllä

38. Koetko, että kyseisen ajan oppilailta ei voida vaatia samoja taitotavoitteita esimerkiksi 6. tai 9. luokan lopussa, kuin normaalin ajan oppilailta?

- en
 kyllä

39. Haluatko kertoa jotain opetustavoitteiden toteutumisesta kyseisenä aikana?

Seuraavat kysymykset koskevat musiikin LÄHIOPETUSTA korona-aikana:

Työn muutos (lähiopetus)

40. Muuttuiko työhön käyttämäsi aika määrällisesti kyseisenä aikana?

- vähentyi paljon
 vähentyi hieman
 ei muutosta
 lisääntyi hieman
 lisääntyi paljon

41. Millaisena koet työn kuormittavuuden kokonaisuudessaan kyseisenä aikana verrattuna normaaliaikaan?

- huomattavasti kevyempää
 kevyempää
 ei muutosta

- kuormittavampaa
- erittäin kuormittavaa

42. Millaisena koet oman työssäjaksamisesi kyseisenä aikana?

- todella hyvä
- hyvä
- ei hyvä eikä heikko
- heikko
- todella heikko

43. Millaisena koet oman työssäjaksamisesi ennen korona-aikaa?

- todella hyvä
- hyvä
- ei hyvä eikä heikko
- heikko
- todella heikko

44. Koetko oppineesi itse jotain uutta kyseisenä aikana?

- kyllä
- en

45. Haluatko kertoa jotakin työstäsi kyseisenä aikana?

Jos haluat lisäksi osallistua aiheeseen liittyvään haastatteluun, voit jättää yhteystietosi tähän. Kyselylomakkeen vastaukset käsitellään kaikissa tapauksissa anonyymisti.

Voit lisäksi halutessasi antaa palautetta kyselystä.

46. Yhteystiedot

sähköpostiosoite /
puhelin

47. Palaute kyselystä

Liite 2. Saatekirje

Koronaviruspandemian aiheuttamat muutokset peruskoulun musiikinopetuksessa – Kysely opettajille ja opettajaopiskelijoille

Tutkin pro gradu -tutkielmassani koronaviruspandemian aiheuttamia muutoksia peruskoulun musiikinopetuksessa. Tällä kyselyllä haluan kerätä tietoa asiasta musiikkia opettavien opettajien ja opettajiksi opiskelevien näkökulmasta.

Kysely koostuu kolmesta osiosta. Ensin kysytään hieman taustatietoja. Tämän jälkeen on omat osionsa etäopetusjaksolle sekä koronanaikaiselle lähiopetukselle. Tutkimuksessa kerätään tietoa koronan aiheuttamista muutoksista musiikinopetukseen, opettajien työmäärän ja työssäjaksamiseen. Kysely muokkautuu automaattisesti sen mukaan, minä ajankohtina olet opettanut musiikkia. Kysely koostuu pääasiassa monivalintakysymyksistä.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Vastaamiseen menee aikaa noin 5–15 minuuttia.

Jos tunnet jonkun joka saattaisi olla kiinnostunut vastaamaan tähän tutkimukseen, saa tutkimuksen linkkiä jakaa eteenpäin!

Aleksi Myllylä
luokanopettajaopiskelija & musiikkikasvatuksen aineopiskelija